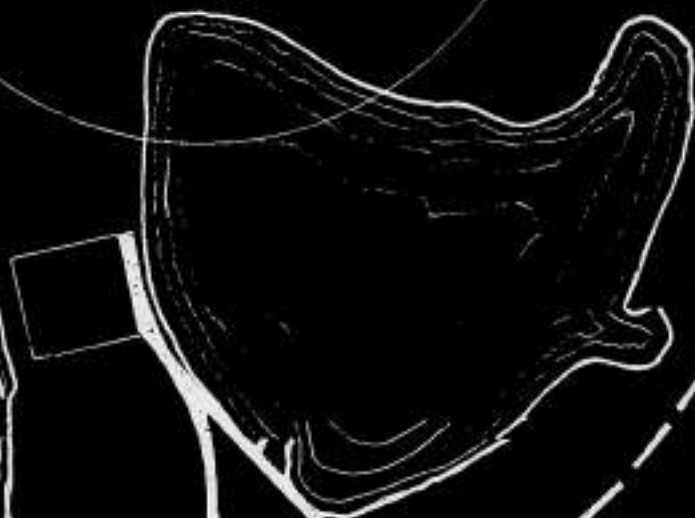
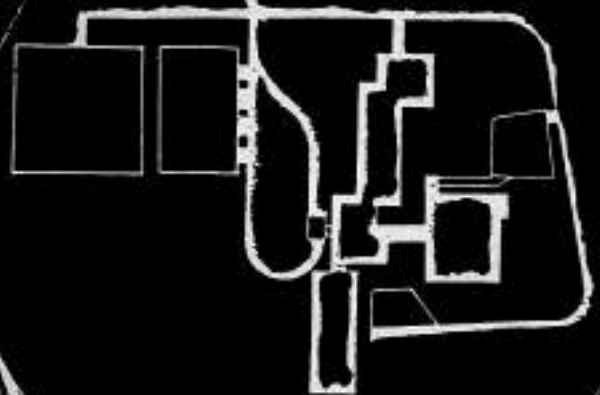

Arh. Miroslav Krstonošić DaNS

**TABAKOVIĆEVA
NAGRADA
ZA ARHITEKTURU
1996.**

*Društvo arhitekata
Novog Sada*

Autor plakete: Milan Trkulja, akad. vajar
Autor povelje: Mirko Stojnić, dipl. inž. arh.
Priredivač izložbe: Društvo arhitekata Novog Sada

Autor teksta i koncepcije kataloga: Vladimir Mitrović, istoričar umetnosti
Dizajn kataloga : Miodrag Miša Nedeljković, akad. slikar – grafičar
Dizajn plakata: Milan Popov, dipl. inž. arh.
Autor portreta: Rajko Karašić, dipl. ing.
Koncepcija izložbe: Miroslav Krstonošić, Vladimir Mitrović
Postavka izložbe: Evgenije Mikitišin
Štampa: „Forma“, Novi Sad, Jugoslavija

DaNS

Društvo arhitekata

Novog Sada

TABAKOVIĆEVA NAGRADA ZA ARHITEKTURU • 1996.

TABAKOVIĆEVA NAGRADA ZA ARHITEKTURU

Tabakovićeva nagrada za arhitekturu, najznačajnije priznanje za arhitektonsko stvaralaštvo koje dodeljuje Društvo arhitekata Novog Sada svojim članovima, uspostavljena je 1994. godine i znak je priznanja jednom od pionira naše moderne arhitekture i istaknutom graditelju Novog Sada arhitekti Đorđu Tabakoviću (1897 – 1971).

Veće „Tabakovićeve nagrade za arhitekturu“, u sastavu: prof. dr Svetlana Vuković, dipl. inž. arh. Santa Križić – Crkvenjakov, Pavle Žilnik, Milorad Berbakov, Miroslav Krstonošić, Miodrag R. Jovanović, Imre Harkai, sa predsednikom veća dipl. inž. Slobodanom Jovanovićem, na sednici održanoj 17. jula 1996. godine u Novom Sadu (prisutni: dr S. Vuković, P. Žilnik, M. R. Jovanović, S. Jovanović uz pismenu saglasnost I. Harkaia) donelo je odluku da se u 1996. godini Nagrada dodeli arhitekti Miroslavu Krstonošiću za celokupno arhitektonsko stvaralaštvo i dugogodišnji doprinos promovisanju arhitekture.

Miroslav Krstonošić, diplomirani inženjer arhitekture, Novi Sad
Monografska izložba povodom dodele „Tabakovićeve nagrade za arhitekturu“
1996. godine
Galerija Matice srpska, Novi Sad, septembar – oktobar 1996. godine.

APX. KRSTONOŠIĆ

Др. Х. КРОТКОШИЦКА

Biografija

Miroslav Krstonošić je rođen 1932. godine u Novom Sadu. Maturirao je u poslednjoj generaciji Muške gimnazije u rodnom gradu, a studije arhitekture je završio na Ljubljanskom Arhitektonskom fakultetu u klasi profesora Ede Mihevca, na odseku za unutrašnju i industrijsku arhitekturu, 1955. godine. Po okončanju studija radi kao stipendista u ateljeu profesora dr Hansa Rajhova u Hamburgu. Potom kao stipendista OECD-a (Privredna komora) specijalizuje enterijer za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu u više evropskih zemalja i SAD. Do osnivanja samostalnog projektnog ateljea, Krstonošić 1960. godine radi kao projektant u Gospodarskom rastavišću u Ljubljani, G.O. „Neimar“ u Novom Sadu i u Projektnom zavodu Vojvodine. Od 1972. do 1988. radi kao projektant i direktor u projektnom preduzeću „Plan“ u Novom Sadu. Od 1990. vodi vlastiti projektni biro „Plan“ u Pragu. Vanredno je predavao u Srednjoj tehničkoj, Višoj tehničkoj i Školi za primenjenu umetnost „Bogdan Šuput“ u Novom Sadu. Bavio se projektovanjem javnih zgrada, hotela, pozorišta, hala, tipskih projekata samoposluga i benzinskih pumpi, kolektivnih i individualnih stambenih objekata, enterijera, adaptacijama, rekonstrukcijama, spomenika i spomeničkih kompleksa, a bavio se i pozorišnom scenografijom i industrijskim dizajnom.

Pored projektanske delatnosti Krstonošić se bavio eseistikom i publicistikom putem prikaza i kritičkih osvrtu u dnevnoj i stručnoj štampi (Dnevnik, Večernje novosti, Borba, Arhitektura urbanizam, gde je bio urednik za Vojvodinu. Član je UPIDIV-a od 1960. godine. Nosilac je više društvenih priznanja i nagrada za arhitekturu. Bio je sekretar DANS-a u dva mandata, predsednik Saveta UPIDIV-a i član Komisije za razvoj nauke APV. Zivi i radi u Novom Sadu.

Ap. Krstonošić

REALIZOVANI PROJEKTI:

Javne građevine:

- # Banka, Ljubljana, 1958. (saradnik /
- # Institut za šećernu repu, Čenej, 1960.
- # Projekti za Novosadski sajam:
Velika sportska hala, 1960.
hala VIII, hala IX i ulazni deo, 1964.
aneksi i dogradnje, 1968.
montažno-paletizirani izložbeni objekti, 1970.
- # Sportska hala, Zrenjaninu, 1960.
- # Zgrada Pravosudnih ustanova, Novi Sad (sa
Projektnim zavodom Vojvodine), 1961/62.
- # Narodni teatar, Skoplje, 1963.
- # Sportska hala VPS, Zrenjanin, 1965.
- # Autobuska stanica, Zrenjanin, 1966.
- # Zgrada „Univezal“, Novi Sad, 1966/67.
- # Tržnica, Zrenjanin, 1967.
- # Zgrada „Interservis“, Novom Sadu, 1968.
- # Sportska hala, Zrenjanin, 1970.
- # Robna kuća, Krapina, 1970.
- # Zgrada „Invest-banke“, Vrbas, 1978.
- # Muzej Sremskog fronta, Batina, 1986.

Hoteli:

- # Hotel „Palas“, Ohrid, 1954. (saradnik arh. Ede
Mihevc) i enterijer 1956.
- # Hotel Univerziteta Novog Sada, Petrovac na moru,
1965.
- # Apartmani i poslovni deo hotela, Plavna, 1968.
- # Samački hotel, Nikšić, 1970.
- # Hotel „Omorika“ na Tari, 1975/77
- # Hotel „Grande“, Kuparuma (idejni projekat), 1977.
- # Hotel „Park II“, Novi Sadu, 1980.
- # Hotel „Termal“, Vrdnik, smeštajni deo i bazen,
1981. (ostalo: arh. Senta Crkvenjakov)
- # Individualni apartmani na Durmitoru, 1983. (oko 40
kom.)

Tipski projekti:

- # Trospatne stambene zgrade TIP MK, 1960–62.
- # Robna kuća, Cantavir, 1960.
- # Tipska Samoposluga TIP S-100, 200, 300, 500,
1000 m., 1963/65, Novi Sad, Sremska Mitrovica,
Bački Petrovac, Vranje, čitav niz u Mađarskoj i
Bugarskoj
- # Tipska prodavnica goriva MM-2, 1964, Skoplje,
Srbobran, Risen i dr.
- # Montažne robne kuće (čelična konstrukcija),
1965/67, Balaton, Budimpešta, Kečkemet
- # Tipska prodavnica goriva, lokalne i
drumske, 1966/72, Adaševci, Novi Sad, Omoljica i
dr.
- # Magacini i čelična skladišta, 1967, Zrenjanin, Varna
i Burgas (Bugarska)

Enterijeri:

- # VII Kongres SKJ, Ljubljana, 1958. (saradnja)
- # Paviljoni SFRJ, Frankfurt, Keln, Moskva, Brno,
Fridrihsafen, Solun, Verona, Damask,
Berlin, 1959 – 1968.
- # Pozorište „Ben Akiba“, Novi Sad, 1959.
- # Klub privrednika, Novi Sad, 1961.
- # Restoran „Gambrius“, Novi Sad, 1964.
- # Antikvarnica Matice srpske Novi Sad, 1966.
- # Restoran „Plitvice“, Frankfurt / M, 1966.
- # Vojvodina-turs, Novi Sad, 1967.
- # Kafe „Bulevar“, Novi Sad, 1967.
- # Lovčki dom „Ristovača“, Bač, 1967.
- # NIP „Dnevnik“, Novi Sad, 1968. (arh. Pavle Žilnik)
- # Enterijer „Sterijinog Pozorja“, Novi Sad, 1968.
- # Direkcija PTT, Beograd, 1969.
- # Turist biro GSP, Novi Sad, 1969.
- # VPS „Vojvodina“, Banja Luka, 1970. (arh. Tanja
Savić)
- # Restoran „Spartak“, Subotica, 1970.
- # Sarajevska banka (danas Novosadska), Novi Sad,
1971/72.
- # Nacionalni restoran, Subotica, 1972.

APX. KROSTIHOVIĆ

- # Robna kuća „Ugled“, Novi Sad, 1972. (arh. Andrija Šrek)
- # Salon voza „Vojvodina“, kompletan unutrašnji dizajn, 1976.
- # Invest-banka, Novi Sad, 1985. (i adaptacija)
- # Restoran na Dumiatoru, 1985.

Krstonošić je izveo enterijere za većinu projektovanih i adaptiranih hotela, javnih zgrada i samoposluga.

Kolektivne stambene zgrade: (1955 – 1962)

- # Kompleks u Takovskoj ulici, Novi Sad
- # Kompleks u Rumenačkoj ulici, Novi Sad
- # Kompleks BFC u Beočinu
- # Kolektivna stambena zgrada „Zidar“ u Bečeju (duplex – stanovi)
- # Stambene zgrade u Srbobranu, Vrbas, Senti, i Beogradu
- # Stambeno-poslovna zgrada D-T-D, Žabalj, 1970.

Porodične i vikend kuće:

- # Dr Bugarski, Futog, 1963.
- # Koturov, Futog, 1966.
- # Vikend kuća Mirosavljević, Rakovac, 1966.
- # Inž. Jeričević, Vela Luka, Korčula, 1966.
- # Vikend kuća na Goču, 1967.
- # Dr Mijatović, Sremska Kamenica, 1970.
- # Dr Vuletić, Hvar, 1971/72.
- # Dr Ognjanović, Sremska Kamenica, 1972
- # Pavisić, kod Kotora, 1973.
- # Trinić, Futog, 1988.
- # Pansion „Kostić“, Biograd na moru, 1990.

Adaptacije i rekonstrukcije:

- # Pozorište „Ben Akiba“, Novi Sad, 1959, 1982. (arh. Oskar Paqor)

ApX. KRSTONOŠIĆ

- # Tribina mladih, Novi Sad, 1966. (arh. Pavle Cocić)
- # Hotek „Iskra“, Kula (žitni magacin iz XIX veka), 1964.
- # Dvorac u Kameničkom parku („Muzej voda“), 1968.
- # Spomen zbirka dr. Ilića u Dunavskoj ulici, Novi Sad, 1969.
- # Vila kraljevskog namesnika Stankovića, Čortanoveci, u saradnji sa arh. Dušanom Mirkovićem, 1973. (arh. Dragiša Brašovan)
- # Hotel „Bristol“, Beograd, 1977. i enterijer (arh. Bogdan Nestorović)
- # Hotel „Vojvodina“, Crkvenica, 1978. (i dogradnja)
- # Hotel „Vojvodina“, Novi Sad, 1979.
- # Hotel „Parka I“, Novi Sad, 1980. (arh. Milena i Sibin Đorđević)
- # Adaptacija stare banje, Kanjiža, 1981.
- # Hotel „Tolmin“, Tolmin, 1981/82.
- # Pozorište, Prigrevica, 1982. (stara vojvodanska kuća od naboja)
- # Radnički dom, Novi Sad, 1982/83. (arh. Dragiša Brašovan)
- # Pozorište „Dobrica Milutinović“, Sremska Mitrovica, 1982. (i enterijer)
- # Apartman-hotel „Bagremara“, Bačka Palanka, 1990.

Spomenici i spomenički kompleksi:

- # Spomenik NOB-u, Beočin, 1960.
- # Spomenik, Mrakovica, konkurs u saradnji sa akad. vajarom Jovanom Soldatovićem, 1962.
- # Spomenik na uzvišenju Blažuj, Kamensko, 1966.
- # Spomenik, Sirig, u saradnji sa akad. vajarom Pavlom Radovanovićem, 1966.
- # Spomenik, Batina, I otkup na konkursu, 1968.
- # Spomenik, Rakovac, 1972.
- # Spomenički kompleks Zmajevac, u saradnji sa P. Radovanovićem, 1972.
- # Urbanističko i prostorno rešenje spomeničkog kompleksa, Ledinci, 1972.
- # Spomenik i urbanističko rešenje Bent, Čurug, saradnik arh. Vladimir Šiguljev, 1983/84.

- # Program i idejna postavka Miloš Obilić, Zmajevu, 1983.
- # Spomenik, Pačir, u saradnji sa J. Soldatovićem, 1984.
- # Spomen obeležje „Sremski front“, u saradnji sa prof. dr Milanom Sapundžićem, inž. hortikulture i J. Soldatovićem, 1984/87.

Urbanizam:

- # Centar Ljubljane – urbanističko rešenje, diplomski rad, 1955/56.
- # Urbanistički plan Sente (sa Projektnim zavodom Vojvodine), 1960.
- # Urbanistički plan Beočina (sa Projektnim zavodom Vojvodine), 1962.

Pozorišne scenografije:

- # „Četiri intimne priče“, SNP, Novi Sad, 1962 (Sterijina nagrada)
- # „Fizičar“, SNP, Novi Sad, 1962.
- # „Moja sestra i ja“, SNP, Novi Sad, 1963.
- # „Treća želja“, Ben Akiba, Novi Sad, 1963.
- # „Kasno jesenje lišće“, TV NS Madarski program, 1965.
- # „Nedelja u Njujorku“, SNP, Novi Sad, 1966.
- # „Nabuko“, Makedonski Narodni Teater, Skoplje, 1966. (otvaranje pozorišta)

Projekti za Srpsku pravoslavnu crkvu:

- # Crkva u Binguli, Srem, 1966. (neizvedeno)
- # Adaptacija stare Karlovačke Patrijaršije (Stari dvor), Sremski Karlovci, 1968. sanacioni radovi
- # Crkva Sv. Đorđa u Novim Ledincima, 1968 (neizvedeno)
- # Crkva Sv. Jovana na Limanu II, Novi Sad, 1971/72 (neizvedeno)
- # Adaptacija i sanacija Nikolajevske crkve, Novi Sad, 1996.

Za ostale konfesije:

- # Advenstistička crkva, Novi Sad, idejni projekat i rekonstrukcija enterijera, 1992.

Industrijski dizajn (u saradnji sa fabrikama):

- # Tipizirana oprema za poslovne prostore, „Mizarska zadruža“, Ljubljana, 1960/66.
- # Svetleća tela, „Sjaj“, Hrasnik, 1964 – 1982.
- # Prozori od pocinkovanog lima, „Jedinstvo“, Krapina, 1968.
- # Hotelski prozori od eloksanog aluminijuma, „Đuro Salaj“, Niš, 1970.

Apk. Koprivčević

- # Plastificirani profili za tavanice, „Standard“, Novi Sad, 1972.
- # Staklenici pokriveni sa polikarbonskim vlaknima, „Brodogradilište“, Novi Sad, 1982.
- # Tipska hotelska soba za planinske hotele, „Sevnica“, 1984.
- # Keramički stubovi za ograde, „Keramika“, Mladenovac, 1995.
- # Antropološki sto za kompjutere, „Modelar“, Novi Sad, 1995/96.

Patenti:

- # Patent za prečišćenje izduvnih gasova, 1994/96.
- # Sanitarni patent za hotelske objekte (preventivna zaštita od AIDS-a), 1996.

Projekat u radu:

- # Studija programa za ekološko naselje na putu Novi Sad – Bukovac, 1994/96.

Neizvedeni projekti i konkursi:

- # Stambena zgrada kod Nikolajevske crkve, 1961. idejni projekat
- # Otvorena bina SNP-a, Zmaj Jovina 4, Novi Sad, 1961. idejni projekat
- # Poslovan zgrada „Agroindustrije“, Novi Sad, 1963. idejni i glavni projekat
- # Projekat adaptacije Sokolskog doma, Novi Sad, 1963. glavni projekat (arh. Đonle Tabaković)
- # Robna kuća i tržnica, Sombor, 1964. idejni projekat
- # Hotel–vetrenjača, Žabalj, 1964. idejni projekat
- # Rotacioni hotel, Budva, 1964. idejni projekat
- # Idejno programska studija gradske garaže, Novi Sad, 1964/65.
- # Odmaralište Novosadske banke, Iriški venac, 1966.
- # Alasko selo na Arkanju, 1966.
- # Konkurs za urbanističko rešenje bulevara M. Tita, Novi Sad
- # Pozorište, Priština, 1968. idejni projekat
- # Oficirski dom, 1972. idejni projekat adaptacije (arh. Georgije Šreter)
- # Auto-kamp i spomenik na Bosutu, 1968. idejni projekat
- # Dečije lutkarsko pozorište, Novi Sad, 1968. glavni projekat
- # Spomenik u Kragujevcu, 1968. Jugoslovenski konkurs
- # Upravna zgrada i spomenik „Heroj Pinki“, Novi Sad, 1969. idejni projekat
- # Kolegijum muzikum, Priština, 1972. idejni projekat
- # K.P. ustanova za saobraćajne delikte, Novi Sad, 1973. idejni projekat
- # Hotel „Centar“, Novi Sad, 1978. idejni projekat
- # Apartman kuće na Ribarskom ostrvu, Novi Sad, 1980.

Арх. Крстоновић

- # Hotelski kompleks Palić, 1982, glavni projekat
- # Pozorište i disco-klub u staroj cementari, Omiš, 1984, idejni projekat
- # Ribarsko selo, Begeč, 1984.
- # Motel, Zrnajevo, 1992, idejni projekat
- # Medunarodna jaht-marina, donji plato, Petrovaradin, 1994, idejni projekat
- # Palatelizarene montažne kuće za velike nadmorske visine, 1995.

Nagrade:

- # Sterijina nagrada za scenografiju, 1962. (za „Intimne priče“, SNP)
- # Zlatna forma I, UPIDUV-a, 1964. (za postavku izložbe „Zlatna forma“)
- # Zlatna forma III, 1966. (za oblikovanje poslovnog nameštaja)
- # I nagrada I salona primenjenih umetnosti u Beogradu, 1966. (za enterijer antikvarnice Matice srpske u Novom sadu)
- # Zlatna forma V, 1968. (za oblikovanje hotelskog nameštaja)
- # Jugoslovenska nagrada za najbolju primenu stakla u arhitekturi, 1980. (za hotel „Park II“)
- # Republička Borbina nagrada za arhitekturu, 1978. (za objekat i enterijer hotela „Omorika“)
- # Srebrna košuta Beogradskog sajma, 1982. (za dizajn poslovnog nameštaja)
- # Tabakovićeva nagrada za arhitekturu, 1996. (za celokupno stvaralaštvo)

Samostalne izložbe

- # Forum, Novi Sad, 1967.
- # Salon UPIDUV-a, Novi Sad, 1972.
- # Galerija Matice srpske, Novi Sad, 1996. (retrospektivna izložba)

Kolektivne izložbe

- # Berlin, 1956.
- # Sterijino pozorje, Novi Sad, 1962 – 1965.
- # Zlatna forma, Novi Sad, 1964 – 1970.
- # Oktobarski salon, Beograd, 1966 – 1971.
- # Vojvodanska primenjena umetnost, Bratislava, Prag, 1967.
- # Poruke, Sarajevo, 1977.
- # Sremskomitrovački salon arhitekture, 1977, 1981. i 1989.

APX. KROSTHOVNIK

ARHITEKTONSKI OPUS MIROSLAVA KRSTONOŠIĆA

Arhitekta ima svoju savest, i svoj grad
M. K.

Posleratna arhitektura u Vojvodini, kao i u Jugoslaviji, ni do danas nije dobila odgovarajuću valorizaciju, ni stručno-istorijsku, niti društvenu. Rezultat je to kako nezainteresovanosti društva i njegovih institucija tako i samih arhitekata i arhitektonskih udruženja da promovišu stvaraoce – arhitekta i da istraživačkim i dokumentarističkim radom proučavaju arhitektonska dela i njihove autore. Arhitektura još uvek nije stekla odgovarajući društveni ugled, a samo manji broj arhitekata je dobio istorijsko-umetnički tretman kakav se, prirodom stvari, primenjuje na ostale likovne stvaraoce.

Do kraja pedesetih godina u Jugoslaviji se, generalno, nije mnogo gradilo. Napaćenoj zemlji bili su potrebne osnovne infrastrukture, zgrade za kolektivno stanovanje, naselja i sl. a tek je, krajem decenije, i u manjim sredinama, pa i u Vojvodini, poraslo interesovanje za podizanje javnih zgrada i objekata slične namene. Graditeljska aktivnost prethodne, međuratne generacije arhitekata Novog Sada i Vojvodine ugasila se sa ratom. Većina ih se po organizovanju nove državne zajednice nije aktivno bavila projektovanjem (Tabaković, Dunderski, Kačanski) a nekolicina njih, koja će zajedno sa prvim posleratnim generacijama školovanih arhitekata biti temelj domaćeg graditeljstva nisu mogli da zadovolje narastajuće potrebe društva za novom projektanskim kadrovima.

Arhitekturu, kako primećuje Bogdan Bogdanović, ne prave samo arhitekti. Duhom raskošna, čak i kada je fizički skromna, dobra arhitektura pre svega govori o stepenu civilizacije i nivou kulture, o širokogrudim i obrazovanim investitorima, o ustaljenim kriterijumima i organizovanoj industriji, o standardu i mudrim zakonima. Nesređene društvene prilike će itekako uticati na domaću posleratnu arhitekturu i tokom narednih decenija, a tog teškog pritiska arhitektura, u novonastalim uslovima, se neće osloboditi ni do danas. Ipak, sredinom pedesetih nailazimo na izvesno „otopljavanje“ odnosa i na slučajeve da se do tada dekadentni oblici i teme putem graditeljstva prezentuju javnosti. Može se reći da je novi dah, ustvari, bio posledica političkih ideja ali i pojave novih autorskih ličnosti i organizovanja strukovnih udruženja.

APX. KRSTONOŠIĆ

U procesu nastanka arhitektonskog dela od presudnog su značaja uslovi pod kojima se objekat poručuje te, posebno, kvalifikovanost samoga poručioaca. Uslovi su u domaćim prilikama obično bili nepovoljni jer su po pravilu insistirali na brzini ili su bili zasnovani na neodgovarajućoj materijalnoj nadoknadi za uloženi rad. Fizionomija poručioaca bila je nedefinisana, a često su se o projektima izjašnjavali i o njima odlučivali predstavnici nekompetentnih političkih struktura koje su u kancelarijskoj zaduženosti insistirali na sitnom isterivanju i nedefinisanim interesima. Nesocijalistička iskustva dugo su tvrdokorno odbijana i bezrazložno sumnjavana. Društveno vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju, pod budnim nadzorom vladajuće partije bilo je važna osnova državne centralizacije koja je na arhitekturu uticala kroz stalne sudare ideološke i neideološke (profesionalne) komponente.

Miroslav Krstonošić (1932.) prve kontakte sa arhitekturom, i umetnosti uopšte, stiče u kući novosadskog arhitekta Đorda Tabakovića gde se još kao srednjoškolac sreće sa već poznatim ličnostima domaće umetničke scene, Ivanom Tabakovićem, Dragišom Brašovanom i dr. Ti susreti, zajedno sa neutoljivom željom za obrazovanjem i burniom temperamentalom vode Krstonošića na studije arhitekture u Ljubljani. U ono vreme ljubljanski Arhitektonski fakultet je pod dominacijom Plečnika, ali na njemu predaje i nekoliko profesora, vrsnih pedagoga i arhitektonskih praktičara, Kurbizijeovih saradnika i Plečnikovih đaka – Edvard Ravnikar, Dušan Grabrijan i, naposljetku, Edo Mihavec za koga će Krstonošić biti i posebno vezan. Jedna od formula uspešnog školovanja na ljubljanskom fakultetu bila je pored teoretskih disciplina i svakodnevna praksa koju studenti pohađaju tokom završnih godina studija. Bila je to prilika da se mladi, budući projektanti i uživo sretnu sa gradilištem i svime onim što ga okružuje. Još pre kraja redovnog školovanja Krstonošić će imati projektanskog i preduzimačkog iskustva saradjujući sa prof. Mihavcem na projektu za ohridski hotel „Palas“ (1954.) te na izvođenju enterijera dve godine kasnije. Po okončanju studija Krstonošić kao stipendista provodi izvesno vreme u ateljeu prof. dr Hansa Rajhova u Hamburgu gde će kao mladi stručnjak saradivati na projektu „Temelji organskog urbanizma“. Rajhove urbanističke ideje koje su uključivale konfiguraciju terena, ekološka načela, ravnopravnost socijalnog stanovanja i sl. Krstonošić će ugraditi u urbanističke planove koje je izveo u okviru Projektnog zavoda Vojvodine za Sentu i Beočin početkom šezdesetih godina.

Već krajem pedesetih Krstonošić zahuhtalo kreće u projektansko–arhitektonsku karijeru. Radeći brzo i lako, uz poznavanje i korišćenje novim materijala i konstrukcija, temeljno obrazovan i dobro upoznat sa svim segmentima graditeljskog stvaranja, Krstonošić će stvoriti niz značajnih projekata po kojima će ostati upamćen kao promoter novih ideja i novog graditeljskog duha Vojvodine. Rano shvativši da arhitektura podrazumeva i poznavanje, kako sam kaže, svih 32 zanata, on je u arhitektonsku praksu pored poznavanja zanatskih radova, statike,

APX. KRSTONOŠIĆ

i svih segmenata izvođačkih radova uneo i mnogo ličnog senzibiliteta strasnog sportiste, hokejaša i reli vozača. Takođe, podrazumevajući da arhitektura nije samo i prvenstveno tehnička disciplina, Krstonošić godinama putuje, uči jezike i upoznaje svet. Kao tek stasao arhitekta on će na prelazu decenija projektovati i izvesti čitav niz kolektivnih stambenih zgrada u Novom Sadu (Rumenačka, Takovska ulica), stambeno naselje u Beočinu i nekoliko objekata u Bečeju gde će se po prvi put na ovim prostorima pojaviti i shema dupleks–stanova. Na nekim od ovih kolektivnih objekata potvrđen je Krstonošićev moto da arhitektura nije profitabilna, već da je socijalna matrica sredine u kojoj nastaje. Stambene zgrade po Krstonošićevoj zamisli nisu nikada prelazile visinu od tri, četiri etaže što je odgovaralo konfiguraciji vojvodanskog tla. Za njih se može reći da su delimično montažnog tipa, ne u smislu industrijske gradnje kakva se primenjivala na Zapadu ili u podizanju Novog Beograda. Primena gvožđa, drveta i prirodne opeke pored pojeftinjenja donela je topliji i nenametljivi dekod stanovanja. Od novina na zgradama treba pomenuti elastične stambene jedinice, montažne kuhinje i kupatila te humanizovane unutrašnje komunikacije izvedene u lokalnom materijalu.

Jedan od prvih javnih objekata koje Krstonošić projektuje bio je čenejski Institut za šećernu repu (1960.) na kome se već primećuje zametak uticaja iskričavog duha Miesa van der Roea i njegove koncepcije zidova – zavesa. Ovaj izrazito moderni objekat biće i pored skromnih razmera, ustvari, uvod u kasniju Krstonošićevu projektansku praksu. Ipak, prvi veliki javni objekat koji stvara bio je zgrada Pravosudnih ustanova u Novom Sadu (1961.). Ovo monumentalno zdanje doneće veliki broj kako estetskih tako i tehničkih i tehnoloških novina u unutrašnjem rasporedu, nameni i komunikacionim sklopovima. Njena tehnička opremljenost biće prava suprotnost prethodnim objektima iste namene na ovoj teritoriji a posebnu novinu predstavlja u funkcionalnom smislu. No više od toga, zgrada Pravosudnih organa biće upamćena kao jedna od prvih sasvim moderno komponovanih objekata u gradu. Ponovo nailazimo na tragove Miesa u slikovitoj ravnoteži vertikalnog ritma glavne fasade ali i u beskrajnom multipliciranju jednog detalja – tankog betonskog ispusta.

Shodno karakteru, projekti za Novosadski sajam (1960, 1964.) pokazuju Krstonošića kao vrsnog projekatanta tzv. industrijske arhitekture i poznavaoca primene čeličnih konstrukcija. I u ovim projektima – posebno za „Sportsku dvoranu“ – Krstonošić ostaje u duhovnom krugu velikog Miesa kome će se vraćati i kasnije. Polazeći od funkcionalnosti kao osnovne kategorije ovakve vrste objekata Novosadski sajam dobiće izrazitu koherentnost te naglašenu čistotu oblika. Sferična izlomljena forma velike hale iz 1964. ostaće amblemski detalja čitavog Sajma.

Još je izraženija racionalnost oblika i spoljnje arhitektonske opne skopskog Narodnog teatra koji je izveden u čeličnoj konstrukciji. Pozorišna zgrada je zamišljena za 400 posetilaca, rotacionom binom i ostalim nusprostorijama. Primena čelične konstrukcije je u spoljnjem izgledu

А.К. Крстонић

namerno potencirana a za opremu unutrašnjosti korišćeno je više prirodnih materijala kako bi se stvorio što lepši ugodaj ali i da bi se animirala nezgodna akustika koju čelik nosi sa sobom. Posebno je interesantno rešenje promenljiv plafon koji se po potrebama premontiravao. Pozorište je jedna od prvih javnih zgrada podignutih u Skoplju posle razornog zemljotresa. Sličnost sa konkursnim radom Miesa van der Roeca za manhajmski teatar (1953.) usled primene sličnog čeličnog kostura nije samo primetna na zgradi skopskog pozorišta već i na tipskim samoposlugama koje su podizane po Krstonošićevom projektu širom zemlje a i u inostranstvu (Madarska, Bugarska). Ovi tipsko-montažni objekti su više od golog estetskog doživljaja predstavljali veliki pomak u sociološkom pogledu mladog socijalističkog društva. Oni su izgledom i dobrim funkcionalnim rešenjima najavljivali borbu za potrošača ali i neskrivenu želju za udobnijim životom i olakšanim snabdevanjem. Uz montažne samousluge Krstonošić će se narednih godina i baviti projektovanjem i izvošenjem montažnih tipskih pumpi za prodaju goriva koje su podizane širom zemlje u raznim varijantama.

Ubrzana graditeljska aktivnost u našoj zemlji s kraja prve polovine 60-ih godina donela je i više porudžbina arhitektima i projektnim biroima. Blaga netrpeljivost tinjala je i tada, kao, uostalom, i sada, a između aktera rasplamsavala se kad-kad otvorena konkurencija. Iz sredine decenije potiče i prvi Krstonošićev projekat hotela, u Budvi (1964.). Bio je to za ono vreme skoro revolucionarni zavhat: izgraditi rotacioni hotel koji će se tokom dana okretati u pravcu sunca brišući tako sve društvene i druge razlike između korisnika. Već sledeće godine Krstonošić izrađuje projekat za hotel novosadskog Univerziteta u Petrovcu na moru koji će, za razliku od prethodnog, biti izgrađen. Nešto tradicionalnije zamišljen sa kaskadnim ispustima prema obali hotel donekle podseća na Dobrovićeve dubrovačke radove. Kaskadna koncepcija hotela biće i najava široke lepeze korišćenja ove forme na potonjim turističkim objektima širom jadranske obale. Primena primorskog kamena, nepravilno klesanog i oivičenog tankim fugama, odaje želju arhitekta da koristeći zatečene prirodne materijale objekat što je moguće više približi izvornoj sredini. Ovaj hotel je i jedan od prvih u Jugoslaviji koji je projektovan sa anti-seizmičkom namerom gde se računalo na horizontalne sile pomeranja.

Od samog početka arhitektonske delatnosti Krstonošić se ravnopravno sa projektovanjem objekata bavi i projektovanjem i uredjenjem enterijera. Već 1959. u enterijeru novosadskog pozorišta „Ben Akiba“ najavljuje pravac svog budućeg delovanja primenjujući originalne zatečene forme i materijale poštujući tako „duh prostora“. U enterijeru „Kluba privrednika“, takođe u Novom Sadu, slikovito koristi uveličane vedute i stari plan grada u kombinaciji sa novim, industrijskim nameštajem i nenametljivom atmosferom osvetljenja. Oživljavanje folklorizma i domaćeg stvaralaštva Krstonošić je započeo još u neizvedenom projektu adaptacije vetrenjače u motel kod Žablja gde bi stara vojvodanska vetrenjača, jedna od retkih preostalih na ovom prostoru, bila tretirana u skoro arheološkim konotacijama. U tom idejnom krugu izvešće znatno

APR. KRSTANOŠIĆ

kasnije enterijer „Nacionalnog restorana“ u Subotici gde će vratiti zaboravljene regionalne materijale, opeku, keramiku, tkaninu, vunu, kožu i sl. Navedeni projekti predstavljaju karakterističan domet domaće regionalne arhitekture. Vrhunac stilskog jedinstva, originalnosti i misaonosti ovladavanjem i uređivanjem prostora tog perioda Krstonošić dostiže u enterijeru „Antikvarnice Matice srpske“ u Novom Sadu za koga je iste, 1966. godine dobio I nagradu I salona primenjenih umetnosti u Beogradu. Već u ondašnjoj štampi ocenjena kao „pravo remek-delo“ antikvarnica će do danas ostati primer naprednog dizajna kojem je prethodio istinski umetnički ali i filozofski doživljaj. Naime, Krstonošić je za uređenje enterijera antikvarnice koristio reciklirani materijal najavivši tako čitavu eru istraživanja i primene recikliranih materijala koja i u modernom svetu dolazi do izražaja tek narednih decenija. Pažljivo i znalački odabrani materijali potiču sa različitih strana. Čelične šine od kojih je izveden veći deo enterijera, stepenište, police, pa i tezga, sto i stolice, izliveno još 1913. potiču sa nekog šumskog gazdinstva u Bosni. Dakle, od rashodovanih šumskih tračnica, jednog posve novog i nekorišćenog materijala konstruisana je i opremljena čitava građevina. U radu je korišćen mesing, beli kamen i hrast čime se dobila simbolička veza sa poručiocem projekta. Težeći između svečanog, intimnog i funkcionalnog Krstonošić je svoju umetničku viziju nadgradio čitavim nizom slikovitih detalja, od zidnih obloga, scenski rešenog osvetljenja do reljafa u bakru autora Jovana Soldatovića.

Između 1962 – 1966. Krstonošić se aktivnije posvetio izradi scenografije, uglavnom za novosadska pozorišta. Stvaralački vrhunac u ovoj oblasti dostiže otvaranjem skopskog Narodnog teatra premijerom Verdijeve opere „Nabuko“ za koju je izveo scenografiju oktobra 1966.

Između 1968 – 1972. za Krstonošića će biti izuzetno plodne. Najavljeno je to već projektom poslovne zgrade „Interservis“ u Novom Sadu. Bio je to još jedan u nizu objekata ravnih fasadnih zavesa Miesovog tipa. Izveden neuobičajeno brzo za ondašnje prilike pokazao je da funkcionalno i estetsko nisu obavezna suprotnost. U opremanju zgrade primenjena je čitava lep-eza savremenih materijala od kojih su neki po prvi put korišćeni u našoj zemlji. Plitki reljef u holu delo je vajara Pavla Radovanovića. Pored montažnih tavanica i čitavih sklopova u arhitektonskom rukopisu Krstonošića primećuje se izvesni pomak. Fasadno platno je umireno, nema dramatičnih ispusta, a jasnoća i trajnost upotrebljenih materijala data je slobodno i bez ustručavanja. Unutrašnji prostor građevine takode je autorsko delo Krstonošića u kome je oplemenjenom industrijskom materijalu dat visok sjaj sa jakom dozom likovnosti čistih i pravih linija. Kompletan korišćeni materijal je od prefabrikovanih elemenata. Zamisao objekta dozvoljava lake promene sadržaja i namene.

Iz ovih godina trebalo bi pomenuti i nekoliko adaptacija i rekonstrukcija koje Krstonošića predstavljaju u svetlu pažljivog i opreznog arhitekta koji vrši intervencije na objektima od kul-

APX. KRSTONOŠIĆ

turno-istorijskog značaja. Kamenički dvorac je intervencijom pretvaranja u „Muzej voda“ praktično podignut „iz mrtvih“. Isti je slučaj sa adaptacijom stare građanske kuće koju je početkom veka projektovao bečki arh. Franc Voruda u „Spomen zbirku dr. Ilića“ u novosadskoj Dunavskoj ulici br. 29. U ovu nesumljivo uspele grupu projekata spada i realizacija dogradnje i rekonstrukcije starog žitnog magacina u Kuli i dogradnja stare banje u Kanjiži. Međutim, nisu svi Krstonošićevi projekti iz tih godina imali sreću da budu i izvedeni. Reklo bi se, oni na kojima je arhitekta uspeo u potpunosti da oslobodi i artikuliše svoj lični izraz, nažalost nisu izvedeni. Odnosi se to na dva kvalitetna projekta pozorišnih zgrada – konkursni rad sa rotacionom binom u Prištini i heksagonalno dečije lutkarsko pozorište u Novom Sadu. Oba projekta, izvedena vrlo detaljno i precizno, odaju Krstonošića kao zainteresovanog autora za primenu novosti konstrukcija i materijala u projektovanju pozorišnih zgrada. Krstonošić je u svojoj bogatoj graditeljskoj praksi radio na adaptacijama i rekonstrukcijama još na nekoliko pozorišnih objekata (Sremska Mitrovica, Prigrevica).

U poveću grupu neizvedenih projekata spada i „Auto-kamp na Bosutu“ zamišljen na istom mestu na kome će deceniju kasnije nići spomenički kompleks Sremskog fronta. Rani projekat – *Homus Panonicus* – a koji sve podređuje pejzažu, lokalnim materijalima i ekologiji. Trska i domaća opeka su materijali kojima je izražen spektar komercijalnih usluga, od regionalne gastronomije, preko kulturnih svečanosti do projekata za lov, ribolov i sportove na vodi. Kompleks je simbol čitavog Srema, zatvorenog Dunavom, Savom i Bosutom koji, često menja vodostaj. Veliki broj objekata – restoran, hotel, benzinska pumapa, obala, kuće za izletnike i čuvare – govori o ekološkom sažimanju sa pejzažem Panonske ravnice ali i novom poimanju memorijske arhitekture.

Po kvalitetu i originalnosti dva su najznačajnija projekta iz ovoga vremena, upravna zgrada „Heraj Pinki“ (1969.) i crkva sv. Jovana (1971/72.), oba u Novom Sadu. Upravna zgrada „Heraj Pinki“ koncipirana je oko osovinske vertikale na kojoj bi se, izdignuto od tla, formiralo telo građevine. Noseća vertikala pored statičke uloge imala bi i komunikacionu. Ovaj projekat u duhu dalekog Japana skoro da i nije, u domaćim uslovima, imao šansu da bude izveden. Na izradi idejnog projekta za spomenik saradivao je vajar Pavle Radovanović.

Pre izrade projekta za crkvu sv. Jovana na novosadskom naselju Liman II Krstonošić je već izradio projekte za dva neizvedena pravoslavna hrama, u Ledincima i Binguli gde je sa izražajnim sredstvima čelika i kamena pod pokrivačem vešto zamišljenog krovišta uspeo da promoviše noviji pogled na projektovanje pravoslavnih hramova. Crkva posvećena sv. Jovanu Krstitelju zamišljena u tradicionalnoj podeli pravoslavnog hrama – oltarski prostor, narteks, ezonarteks, odnosno „muška“ i „ženska“ crkva ali i sve ostale prostore i delove ansambla, pevnice, krstionica, tronovi i, naravno, ikonostas – bila je smeštena na veliku platformu koja je na čeličnim šipovima „lebdela“ podignuta od tla. U vreme službi i propoveda crkva bi dobijala

Арх. Крстонић

obilje svetlosti kroz otvor na sredini tavanica. Hram je trebao biti izgrađen u čeličnoj konstrukciji sa konstruktivističkim izgledom spoljnje opne. Ispod platforme predviđen je prostor za parking od čijeg prihoda bi se hram održavao. Da je izvedena crkva sv. Jovana predstavljala bi pravi raritet u idejnim rešenjima pravoslavnih hramova. Ovaj projekat više simbolično pokazuje želju da se kroz arhitekturu vera vrati u moderan, industrijski svet.

Tokom 1992. Krstonošić je izradio i idejni projekat i rekonstrukciju enterijera Adventističke crkve u Novom Sadu gde se u tretmanu fasadnog platna približio savremenim tokovima domaće urbane arhitekture koja, kako izgleda, nije skrivala svoje populističke ideje i želju za svopštom dopadljivošću.

U desetak projektovanih i izvedenih porodičnih kuća i vikend kuća Krstonošić pokazuje naglašeno interesovanje za pejzaž i korisnika. Vikend kuća Mirosavljević u Rakovcu (1966) zidana je od lokalnog lomljenog kamena sa skladnim šatorskim krovijem pokriveno biber opekom. Kuća na Goču ima asocijativne lokalne detalje, tradicionalno osmišljen unutrašnji raspored, sve to u lokalnim materijalima, drvo i kamen. Znatno više pažnje, prirodom stvari, posvećeno je rešenju unutrašnjeg sadržaja porodičnih kuća. Kuća Mijatović u Sremskoj Kamenici je balkonska jednospratnica sa racionalnim tretmanom prostora. Mimom i punom teksturom Panonske ravnice zrače i tri futoške porodične kuće u Dunavskoj ulici. Krstonošić je projektovao privatne kuće u Dalmaciji i Crnoj Gori.

U drugoj polovini šezdesetih godina je kao samostalni umetnik aktivno učestvovao u javnom životu grada i zemlje. Autor je čitave serije napisa u novosadskom Dnevniku od kojih će neki i duže trajati. „Stare i nove gradske slike“, u kojima će se boriti za osavremenjavanje vojvodanskih gradskih sredina. „Majstori svetske arhitekture“ gde će širu čitalačku javnost upoznavati sa dostignućima moderne arhitekture kroz portrete njenih velikana. Pokrenuo je i dugo vodio seriju tekstova pod zajedničkim nazivom „Okom i perom arhitekta“ gde će komentarišući tekuću novosadsku arhitektonsku produkciju sa namerom da javnost upozna sa delima svojih kolega, ali, možda još više da emancipuje buduće investitore i poručioce.

Nešto liberalniji zaokret u prepoznavanju glavnih problema domaće arhitektonske prakse dat je još na kongresu Saveza arhitekata Jugoslavije u Zagrebu, 1964. g. I tada je označen kao možda najvažniji korpus problema na relaciji investitor – projektant – izvođač. Krstonošić se u svojim napisima i sam često bavi ovom problematikom („Spomenik“ investitoru u arhitekturi“). Bio je to pokušaj borbe protiv kabinetskog usmeravanja arhitekture, protiv „arhitekture iz Službenog lista i sa Plenuma“.

Status slobodnog umetnika Krstonošiću nije doneo potpuno određene ruke. Pritisak je bio ogroman, nedostajalo je velikih narudžbina dok će se nerealizovani projekti gomilati. Ipak više od decenije postojanja „Biroa za projektovanje i dizajn M. Krstonošić“ dokaz je da se i u to vreme moglo graditi i stvarati bez direktnih državnih pritisaka. Bio je to jedan od retkih privat-

А. М. Крстонић

nih projektanskih biroa koji je opstajao i borio se na ovim prostorima. Tih godina Krstonošić preko čestih istupanja u dnevnoj štampi, na tribinama, preko anketa i intervjua postao gotovo podjednako poznat kao javni radnik što kod domaćih arhitekata i nije bio tako čest slučaj, izuzimajući časne primere (B. Bogdanović, M. Mitrović, N. Brkić, I. Mladenović).

Iz 1972. potiče Krstonošićev projekat za spomenik palim borcima NOB-a u Rakovcu u obliku tri izvruta tulipana koji simbolišu mlade živote palih partizana. Urbanističko i prostorno rešenje čitavog kompleksa organsko je i prati situaciju terena a kulminira betonskom strukturom koja je vešto uklopljena u šumsko okruženje Fruške gore. Pre ovog spomeničkog kompleksa Krstonošić se memorijalnom arhitekturom bavi sporadično i malobrojno. Važno pomena je i konkursno rešenje za spomenik („Ciganima“) u Kragujevcu u kome se skulpturalno tretira prostorna celina kompleksa.

Od izvedenih enterijera ovog perioda treba pomenuti dizajn novosadske robne kuće „Ugled“ koga karakterišu jasna i pregledna postavka sa minimalističkim intervencijama u komunikacionim rešenjima, te zidne obloge izvedene u duhu optičke umetnosti ranih sedamdesetih.

Prekraj sedamdeset druge Krstonošić prelazi u državni projektorni atelje „Plan“ gde će kao projektant i direktor provesti narednu deceniju. Taj period je ujedno i vrhunac njegove projektanske delatnosti. U „Plan“ Krstonošić stiže kao potpuno izgrađen autor koji iza sebe već ima veliki broj izvedenih raznorodnih projekata. Njegova operativnost i samostalnost iz „slobodnjačkog“ vremena te iskustvo u obrtu kapitala učiniće da se vešto snade u novim, društvenim okolnostima. Pored niza novina koje je kao direktor ateljea izvršio (klizno radno vreme stručnjaka, poboljšanje standarda i radnih uslova zaposlenih, nova organizacija rada, stimulacija stručnjaka, samostalne prostorije) Krstonošić će i dalje ostati prvenstveno projektant – stvaralac koji i dalje, veoma često, svoje projekte prati od idejnih skica, preko statičkih proračuna pa do direktnog nadgledanja izvođačkih radova.

Jedan od prvih velikih projekata koje Krstonošić realizuje u „Planu“ bio je hotel „Omorika“ u mestu Kaluderske bare, na planini Tara. Osnovnu koncepciju hotela Krstonošić je zamislio prilikom posete Tari i terenu predviđenom za novi objekat tokom zime 1975. Od tada pa do otvaranja hotela – jula 1977. – prošlo je nešto više od dve godine ali brzina rada – inače karakteristika Krstonošića kao projektanta i dizajnera – bila je velika, i u projektovanju (3 meseca) i

APX. KRSTONOŠIĆ

u izvođenju (16 meseci). Čitava građevina je zamišljena i izvedena u krovnim kosinama koje su bile povoljno rešenje za planinske klimatske uslove. Na strmim krovovima sneg se zimi nije zadržavao a leti su njegove velike površine primale obilje sunčeve svetlosti. Krstonošić je pored dobro iskorišćene pozicije pred očima imao lokalne tarske krovinjare (osonjače), uobičajene građevine narodnog neimarstva planinskog dela užičkog kraja. Čitav volumen hotela inače odlično uklopljenog u prirodni ambijent sastoji se iz dva podužna kraka, razdvojenih funkcija oivičena dugim ložama koje se ukrštaju u centralnom delu što i simbolično predstavlja centar građevine sa velikim kaminim oko koga se okupljaju gosti i posetioči hotela. Izgrađena površina je oko 20000 m, sa 450 ležajeva i svim propratnim sadržajima, od kuhinje i restorana do prostora za relaksaciju i uslužne delatnosti. Autor plitkog reljefa sa motivima Tare u spratnom holu je vajar Nebojša Mitrić. Jasna i pregledna komunikacija kulminira zavidnim kvalitetom svih projektovanih unutrašnjih sadržaja. Krstonošić je stvorio uspeli hotelski objekat koji svojom formom – praktično bez zidova – nastavlja tradiciju lokalnog narodnog neimarstva obogaćujući je savremenim konstrukcijama i znalački odabranim lokalnim materijalima (drvo, opeka, sevojnički bakar, prirodni kamen). Za ovaj projekat Krstonošić je 1978. g. nagrađen republičkom Borbinom nagradom za arhitekturu.

Arh. Krstonošić

Posle idejnog projekat za hotel „Grand“ u Kuparima Krstonošić izvodi i svoj najrepresentativniji hotelski objekat „Park II“ ovog puta u gradskoj, novosadskoj sredini. Hotel je ujedno i poslednji u nizu objekata na čijom fasadom dominira i kulminira Miesova ideja staklenih zavesi. Ova osmočtažna građevina skladnih proporcija predstavlja, ustvari, zastakljen kvadar koji izranja iz proširenog postolja nastavljajući se na stariji hotel „Park“. Kod izgradnje hotela prvi put je u Jugoslaviji primenjen novi montažni sistem teških međuspratnih konstrukcija tavanice (težine 17 t.) koje su dizane na visinu od pedeset metara. U armirano-betonski skelet ugrađivana su montažna betonska kupatila i čitav niz ostalih pozicija kod izvođenja grube konstrukcije objekta što je, zajedno sa industrijskim načinom gradnje, doprinelo brzom završetku objekta. Fina polihromija fasade istaknuta primenom opeke i geometrijski obradenom staklenom opnom čini plastičnost objekta još uverljivijom. Karakteristika građevine je i primena visokog stepena industrijalizacije pozicija te zanatskih i instalaterskih radova. Staklena silueta hotela oivičena komunikacionim kubusom lepo se uklapa u parkovsko okruženje i predstavlja kvalitativni pomak u načinu gradnje i poimanju arhitekture u odnosu na stariji, susedni hotel podignut po projektu arh. Milene i Sibina Đorđević (1959–1963). Hotel je pušten u rad decembra 1980, a iste godine nagrađen je i Jugoslovenskom nagradom za primenu stakla u arhitekturi.

Арх. Крстонић

Veliki hotelski kompleks „Palić“ (1982.) bio je zamišljen kao okosnica razvoju turističkih potencijala severne Bačke a sa svojim velikim kapacitetima i bogatom vanpansionskom ponudom mogao bi, u isto vreme, da primi veliki broj gostiju.

Apartmani koje je Krstonošić projektovao 1983. predstavljaju primer fleksibilnih projekata za komercijalno korišćenje. U prirodnom okruženju novosadskog Ribarskog ostrva činili bi korak ka ponovnom vraćanju reci. Objekti potpuno odgovaraju važećim normativima, građeni su od prefabrikovanih elemenata. Apartmani se mogu graditi od sva tri industrijska sistema – drvo, beton, čelik – u zavisnosti od teritorija za koje su namenjeni. Mogućnost primene je velika, kako u razvijenim društvima tako i u onim siromašnijim. Iz poslednjih godina Krstonošićevog stvaralaštva pomenućemo i apartman-hotel „Bagremara“ (1990.) u kome je kao iskusan arhitekta i dizajner uspeo da artikuliše narasle potrebe standarda i da izvede udobnu i skladnu apartmansku celinu. Naraslo projektansko iskustvo kao i organsku vezu sa teritorijom i domaćim, izvornim materijalima Krstonošić daje u neizvedenom projektu Međunarodne jaht-marine, na donjem platou Petrovaradinske tvrđave (1994.).

U isto vreme Krstonošić se i dalje aktivno bavi adaptacijama, rekonstrukcijama i projektovanjem i izvođenjem enterijera za čitav niz hotelskih objekata u Crkvenici, Tolminu, Novom Sadu, Kanjiži i Beogradu („Bristol“). Pri izradi enterijera i rekonstrukcija Krstonošić ostavlja slobodan prostor za dela vajara i slikara obično još u samom projektu gde pokazuje želju za sintezom arhitekture sa ostalim umetničkim disciplinama. U enterijerima se ogleda duša arhitekture, a Krstonošić, organizujući čitave ekipe stručnjaka i dobrih majstora, uspeva u sintezi svih zanatskih kvaliteta primenjenih na prefabrikovane ili industrijske elemente. U pomenutom beogradskom hotelu bila je reč ne samo o dizajnu enterijera već i rekonstrukciji. Do tada prisutni problem podzemnih voda rešen je trajno. Od zanimljivijih detalja pomenimo duple betonske zidove, postavljanje nove konstrukcije, a da se stara nije skidala. Obimni zanatski radovi su kvalitetno izvedeni usled raspoloživosti izvođača i jasnoće zamišljenih ideja. Veliki je broj raznorodnih detalja, od prostora za uslužne delatnosti, kuhinja, apartmana pa do komplikovanih izolacionih i instalaterskih radovi.

Tokom ovog perioda se učestalije bavi i izradom projekata za spomenike i spomeničke komplekse, povremeno u saradnji sa vajarima Pavlom Radovanovićem i Jovanom Soldatovićem. Vrhunac arhitektonsko-memorijalnog stvaralaštva dostiže u zajedničkom projektu (Milan Sapundžić i Jovan Soldatović) poslednjeg velikog spomeničkog kompleksa podignutog u SFRJ, u Spomen obeležju „Sremskog fronta“ (1984/87) prostorne veličine čitavih 23 ha. Svakako će ostati upamćen „Muzej Sremskog fronta“, kružna građevina koja i svojim oblikom rotunde zadire duboko u podsvest istorije arhitekture ali i komunicira sa istorijom moderne arhitekture preko Rajtovskog rešenja unutrašnji stubova. Domaća memorijalna arhitektura je zbog naraslih

APX. KRSTONOŠIĆ

predrasuda današnjice nije dovoljno i kvalitetno istražena iako postoji veliki broj autora i dela koji su uspeali da stvore nešto više od pukog ispunjenja dvorskih gestova za obeležavanje događaja revolucionarne prošlosti. Krstonošić u svojim kompleksima često odabira bolne spiralne oblike a ponekad, u slučaju Rakoveca prikazuje se i u nešto optimističnijoj verziji. Zmajevac i spomenik na Bosutu pokazuju želju autora za proširenjem i humanizovanjem memorijalnih sadržaja u kojima se ista pažnja poklanja kako spomeniku tako i svim pratećim objektima u kompleksu. Na neki način ovi memorijalni kompleksi tako postaju hramovi i svetišta povezana sa prirodnim okruženjem.

Krstonošićeva arhitektonska delatnost još uvek nije okončana. Sa pažnjom se očekuje okončanje idejne studije za ekološko naselje na putu Novi Sad – Bukovac i njegovo eventualno podizanje.

Od stalnih i povremenih saradnika koji su radili na Krstonošićevim projektima treba pomenuti arh. Dušana Mirkovića, arh. Ljiljana Milin, arh. Natko Marinčić, arh. tehničare Jovana i Desanku Filipović, Agotu Sigeti i Dragicu Žorž. Konstruktori sa kojima je Krstonošić najčešće saradivao bili su inž. Mirjana Cvetković, Pavle Križan, Laslo Erdelji, Ognjen Grujev i Jovan Smiljanić.

Miroslav Krstonošić pripada prvoj generaciji posleratnih arhitekata rođenih u Novom Sadu (Andrija Sečujski, Andrija Šrek, Tanja i Miloš Savić, Blagoje Reba, Dušan Krstić) koji su veliki deo svog stvaralačkog opusa posvetili Novom Sadu i Vojvodini. Tokom tridesetogodišnjeg rada Krstonošićev arhitektonski opus uticao je na promenu stava javnog mnjenja prema arhitekturi i svetu oko sebe koja će ubrzo pokazati, svesna nedostataka spoznaje svoje tradicije posleratne arhitekture interesovanje za ovu multidisciplinarnu tematiku. Kada u dalekoj budućnosti budemo imali sredenu i razjašnjenu istoriju novijeg domaćeg graditeljstva key words za Miroslava Krstonošića će, između ostalog, biti i: emotivnost, edukativnost, produktivnost i nezavisnost.

Vladimir Mitrović

А.Х. Крстаношич

Vlada Urban

Arhitekta ulazi u svoju najlepšu, ali i najveću avanturu onog trenutka kada u svojim delima pokuša da odslika svoje vreme, svoju epohu, kada svojim kreacijama počinje da misli na svog savremenika koji primoran da živi okružen delima nastalim u arhitektonskom ateljeu.

Ta kreativna avantura nosi u sebi obavezno nešto od onog neimenovanog, večitog bunta – protiv onog što je bilo vladajuće juče, protiv sporosti danas, ali u tom periodu sadržavo je suštinski i jedno veliko – za: raditi i stvarati za svoje vreme koje je uvek pomalo i neka budućnost. I evo jednog buntovnika koji pokušava sa shvati svoje vreme, da ga požuri, da se negde sretno sa budućnošću. Kao i mnogi buntovnici bio je često neshvaćen, kao i svi kreativni buntovnici bio je uvek entuzijasta ali i uporni borac koji nije lako odstupao od svoje ideje. Možda je i zbog toga ostao pomalo sam kao stvaralac.

Kada je počinjao nije se libio bilo kojeg posla zbog čega u njegovim ranim radovima kao da nema discipline u arhitekturi kojom nije pokušao da ovlada, da nadmudri stara iskustva. Godine provedene za crtačim stolom nisu ga opteretile rutinom, nisu ga zavele u plićake bez avanture, bez izazova. Krug njegovog stvaralačkog interesovanja vrlo brzo se sužava i očito biće još uži jer su zadataci koje je sebi postavio iz godine u godinu sve teži. Sve je manje u njegovom iskustvu znanja koje je sticao u školi, jer je sam krenuo u školu koja nema kraja a počela je onog trenutka kad je shvatio da je arhitektura večito kretanje, napredak koji ne priznaje zastoj. U vreme koje tako rado volimo da nazivamo atomskim i svemirskim ovaj buntovni arhitekta se više od deset godina borio protiv cigle i maltera u građevinarstvu, isto toliko vremena je proveo tražeći i dokazujući prednosti čelika i mogućnosti industrijske gradnje. I kada je izgledalo da je i sebi i drugima dokazao kako je u pravu okrenuo se novom, savremenom materijalu – aluminijumu. Na redu su već i drugi, još savremeniji materijali od plastične smole i nove površine koje kao da će u potpunosti izmeniti tradicionalni pojam zida i svih drugih površina.

Opređeljujući se za nove materijale Krstonošić očigledno nije polazio za hirom arhitektonske mode, nije želeo samo da bude drugačiji od drugih. Njegove ideje iza sebe imaju čvrtstu računicu i pronicljivu procenu onoga što u nas može da se ostvari brže, bolje i jeftinije nego što je stvarano juče. Prihvatajući i afirmišući svojim projektima ogromne mogućnosti industrijske gradnje večiti buntovnik je ne samo dokazao da poznaje i priznaje hod svog vremena, nego je odmah tražio i mogućnost da se tehnološko ne pretvori u tehnokratsko, da industrijsko ne postane šablonsko, nekreativno, isprazno geometrijsko.

Novi materijali i novi način gradnje usloveli su i novo viđenje oblikovanja prostora u njegovim kreacijama. Uveren da svako vreme ima pravo na svoje lepo on pokušava da otkrije i realizuje lepo u arhitekturi našeg vremena, lepo ostvareno sa novim materijalima, ali razigrano u površinama, a ne detaljima. Jednostavnost i funkcija udružuju se na njegovim projektima kao jedinstvena brigada za savremenika koji treba da živi i radi u tim prostorima.

„SPOMENICI“ INVESTITORU I ARHITEKTE

Veliki broj arhitektonskih ostvarenja ima je karakter „podizanja spomenika“ investitoru. Posebno tragične posledice bile su kada su se arhitekti, neprovereni na tom poslu, poveravali i te kako složeni programi projektovanja i kada su investitori, zaboravljajući socijalni i humani značaj arhitekture, išli samo na fasciniranje. To nam govori da je potrebno premostiti disproporcije između političke i arhitektonske, odnosno likovne kulture mandatora (pojednica) društvene svojine kojima zajednica nalaže da više pažnje poklone određivanju ličnosti slobodne da interese zajednice definiše zrelim, jakim, ideološki ispravno postavljenim programom.

Verujem da je to bio jedan od razloga probijanja investicionih fondova, naročito pre izgradnje javnih objekata, a da pri tom nismo dobili adekvatan izraz u arhitekturi. Da bi se ovo u buduću sprečilo, neophodno je šire angažovanje Saveza arhitekata, kao društvene organizacije koja je, obzirom na svoja iskustva i autoritet, sposobna da pomogne na ovom poslu i da ne bude kao do sada – samo statista.

Organizacione forme projektovanja su često u suprotnosti sa njegovim smislom i sadržajem. Dosadašnja kreditna praksa ne omogućuje blagovremeno projektanta u proces izgradnje, studiozan i konstruktivan rad na projektovanju. Potrebna je borba za dalekosežnije i konkretnije planiranje ove vreste. Proporcije vremena utrošenog na predradnjama, projektovanju i izvođenju projekta su nerealne.

A kada je u pitanju stambeni problem, sigurno da je on u većim gradovima ne može biti rešen sem – industrijskom izgradnjom stanova. Preuslov za nju je organizovanje građevinske operative prema širem planu i dovoljno studiozno posmatranje lokalnih potreba i zahteva. A u tome smo u velikom zaostatku. Nismo pravovremeno proučili naše potrebe i stvorili čvrstu programsku mrežu izgradnje ovih objekata po regionima cele zemlje. Svako pojedinačno ili lokalno načinjanje rešavanja ovog pitanja ne može doneti odgovarajuće rezultate, željeni uspeh bez zajedničkog angažovanja svih faktora. Kod industrijske izgradnje (ne mislim na objekte društvenog značaja koji i dalje treba da ostanu estrada takmičenja arhitekata) ne treba zaboraviti naše potencijalne mogućnosti.

Kada je reč o dosadašnjim uspesima jugoslovenskih arhitekata i položaju arhitekture i urbanizma kod nas, mislim da opšta ostvarenja, odnosno prosek nije u skladu sa potencijalnim mogućnostima, uloznim naporima i sredstvima zajednice. Efekti su umanjeni uslovima pod kojima se arhitektonska delatnost odvija i izvodi objekat. Status arhitekture i urbanizma trebalo bi na jasniji način definisati odgovarajućim regulama, kojima će se ne samo obeležavati njihova privredna svojstva, već i njihov socijalni i umetnički značaj.

Postavlja se pitanje šta sve utiče na ovakvo stanje i kako bi se ono moglo popraviti.

Čini mi se, da međusobni odnosi investitora, projekatanta i izvođača nisu u skladu sa opštim društvenim kretanjima i onemogućavaju aktivno i odgovorno učešće autora projekta u procesu njegove realizacije i oblikovanja. Dešava se da izvođačke organizacije olako preuzimaju intervencije investitora i projekatanta, zanemarujući pri tom humani, socijalni i estetski smisao arhitektonskog stvaralaštva.

Zbog toga je, ponavljam, neophodno obezbediti veće učešće Saveza društava arhitekata u donošenju potrebnih propisa kojima se definiše arhitektonska delatnost, mesto, i uloga arhitekata do realizacije projekata.

*Miroslav Krstonošić, arhitekta, Novi Sad
Večernje novosti, 21. oktobar 1965.*

Spisak ilustracija

- 1) PORTRET, 1996.
- 2) Miroslav Krstonošić, 1964.
- 3) Toledo, 1962.
- 4) U Antikvarnici Matice srpske, 1966.
- 5) U ateljeu, 1972.
- 6) Brazilijska, 1976.

- 7) Urbanističko rešenje Beočina, 1962. maketa
- 8) Urbanističko rešenje Beočina, maketa

- 9) Stambene zgrade, Beočin, 1962.
- 10) Stambene zgrade u Rumenačkoj, Novi Sad,
- 11) Karakteristična osnova stambenih jedinica
- 12) Detalj stepeništa

- 13) Institut za šećernu repu, Čenej, 1960.
- 14) Zgrada Pravosudnih ustanova, Novi Sad, 1961. maketa bloka
- 15) Zgrada Pravosudnih ustanova, maketa objekta
- 16) Montažne tribine, Sportska hala Novosadskog sajma, 1960.
- 17) Hala u izgradnji, Novosadski sajam, 1964.
- 18) Hala neposredno posle izgradnje, 1964.
- 19) Tipske montažne samousluge S - 300, Sremska Mitrovica, 1963. i tipska benzinska pampa, Pančevo
- 20) Poslovno - reklamni letak za tipičnu samouslugu, 1963.
- 21) Poslovna zgrada „Agroindustrije“, Novi Sad, 1963. neizvedeno
- 22) Zgrada „Univerzala“, Novi Sad, 1966. osnova
- 23) „Univerzal“, preseci
- 24) Zgrada „Interservis“, Novi Sad, 1986.
- 25) Upravna zgrada „Heroj Pinki“, Novi Sad, 1969. neizvedeno, izgled
- 26) „Heroj Pinki“, presek
- 27) „Heroj Pinki“, karakteristična osnova

- 28) Narodni teatar, Skopje, 1963. perspektiva
- 29) Dečije lutkarsko pozorište, Novi Sad, neizvedeno, perspektiva

- 30) Dečije lutkarsko pozorište, izgledi
- 31) Dečije lutkarsko pozorište, osnova i presek
- 32) Pozorište, Priština, 1972. neizvedeno, perspektiva
- 33) Pozorište, izgledi
- 34) Pozorište, presek
- 35) Pozorište, osnova Z i W

- 36) Hotel novosadskog Univerziteta, Petrovac na moru, 1965, detalj pročelja
- 37) Hotel „Omorika“ na Tari, 1975/77. avionski snimak
- 38) Hotel „Omorika“, detalj bočnog krila
- 39) Hotel „Omorika“, enterijer, detalj komunikacija
- 40) Hotel „Park II“, Novi Sad, 1980. avionski snimak
- 41) Hotelski kompleks Palić, 1982. neizvedeno, situacija
- 42) Palić, perspektiva glavnog pročelja
- 43) Apartman hotel „Bagremara“, Bačka Palanka, 1990. perspektiva

- 44) Urbanističko rešenje Auto kampa na Bosutu, 1968. neizvedeno, situacija (Homus Panonicus)
- 45) Bosut, Restoran, samousluga i benzinska pumpa
- 46) Bosut, Sportovi na vodi
- 47) Bosut, hotel, perspektiva i osnova
- 48) Apartmanske kuće na Ribarskom ostrvu, Novi Sad, 1980. neizvedeno, izgled i varijante osnova
- 49) Ribarski restoran i Lovački dom, Begeč, 1984. maketa
- 50) Međunarodna jaht marina, donji plato Petrovaradina, 1994. neizvedeno, situacija

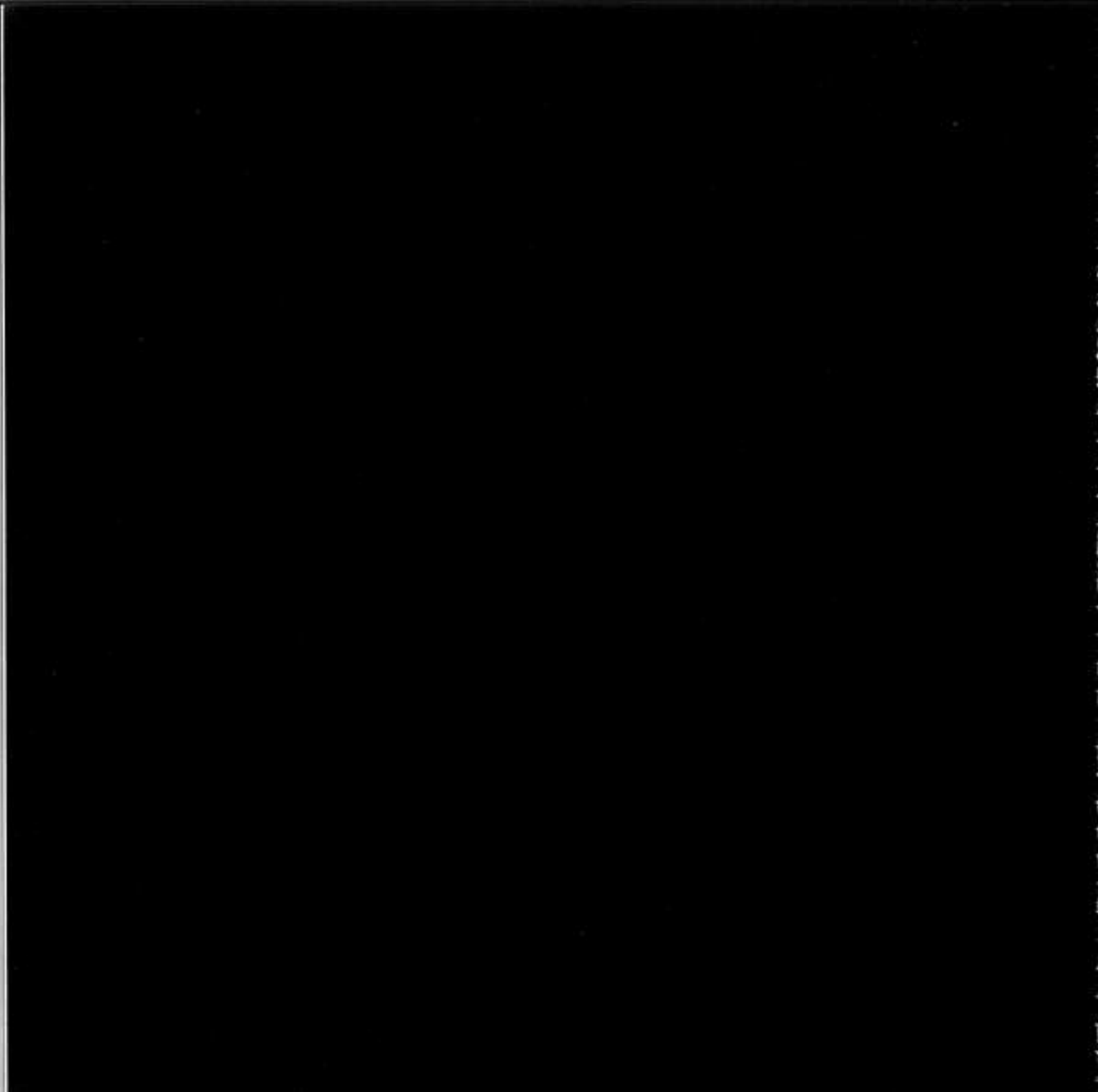
- 51) Vikend kuća Miroslavljević, Rakovac, 1966.
- 52) Kuća na Goču, 1967. kompletan projekat
- 53) Kuća Mijatović, Sremska Kamenica, 1970. izgled
- 54) Kuća Mijatović, osnove i presek

- 55) Park i spomen obeležje, Beočin, 1960. situacija
- 56) Beočin, detalji
- 57) Spomenički kompleks, Batina, Jugoslovenski konkurs, 1968. I otkup, maketa
- 58) Batina, osnova
- 59) Batina, perspektivni presek

А. Крстонић

- 60) Batina , muzej, izgled, osnova i presek
 61) Bosut, Spomen park sa obeležjem, 1968.
 62) Spomenik, Kragujevac („Spomenik Ciganima“), konkurs, 1968. izgled
 63) Spomenik Ciganima, osnova
 64) Maketa spomenika u Kragujevcu
 65) Spomenik „Heroj Pinki“, 1969. (u saradnji sa Pavlom Radovanovićem), crtež
- 66) Urbanističko rešenje spomen kompleksa, Zmajevac, 1972. situacija
 67) Spomenički kompleks i spomenik , Rakovac, 1972.
 68) Muzej spomen obeležja Sremski front, 1986, osnova
 69) Muzej, osnova
 70) Muzej, detalj ulaza i glavnog pročelja
 71) Unutrašnjost muzeja, crtež
- 72) Pravoslavna crkva u Binguli, 1960. neizvedeno, izgledi
 73) Pravoslavna crkva u Binguli, osnova i presek
 74) Crkva Sv. Jovana u Novom Sadu, 1971, neizvedena, perspektiva
 75) Sv. Jovan, osnova
 76) Sv. Jovan, presek
 77) Adventistička crkva u Novom Sadu, 1992. ulični izgled
- 78) Pozorište Ben „Akiba“, Novi Sad, 1959.
 79) Klub privrednika, Novi Sad, 1961.
 80) Antikvarnica Matice srpske, Novi Sad, 1966. crtež
 81) „Interservis“, Novi Sad, 1968.
 82) Robna kuća „Ugled“, Novi Sad, 1972.
 83) Hotel „Omorika“ na Tari, 1977. kamin od bakra
 84) Hotel „Park II“, Novi Sad, 1980.
 85) Hotel „Bristol“, Beograd, arh. Bogdan Nestorović, crtež
 86) „Intimne priče“, Srpsko narodno pozorište, Novi Sad, 1962. scenografija (Tanjug)
 87) Staklenik od polikarbonskih vlakana, 1982.
 88) Arh. Natko Marinčić, Portret Miroslava Krstonošića, 1966.

APX. KOSTIĆ

PLAZA DE TOROS
ARANJUEZ

EMORNE ACONTECIMIENTO TAURINO
CINCO TOROS

Doña CARMEN RAMIREZ
JOSECHU PEREZ DE MENDOZA

GREGORIO EL INCLUSERO
GABRIEL DE LA CASA

Schweppes

PLAZA DE TOROS
TOLEDO

VICARDO DE LA HITA

EL MONAGUILLO
EL INCLUSERO
JOSE LUIS DE LA CASA
GABRIEL DE LA CASA

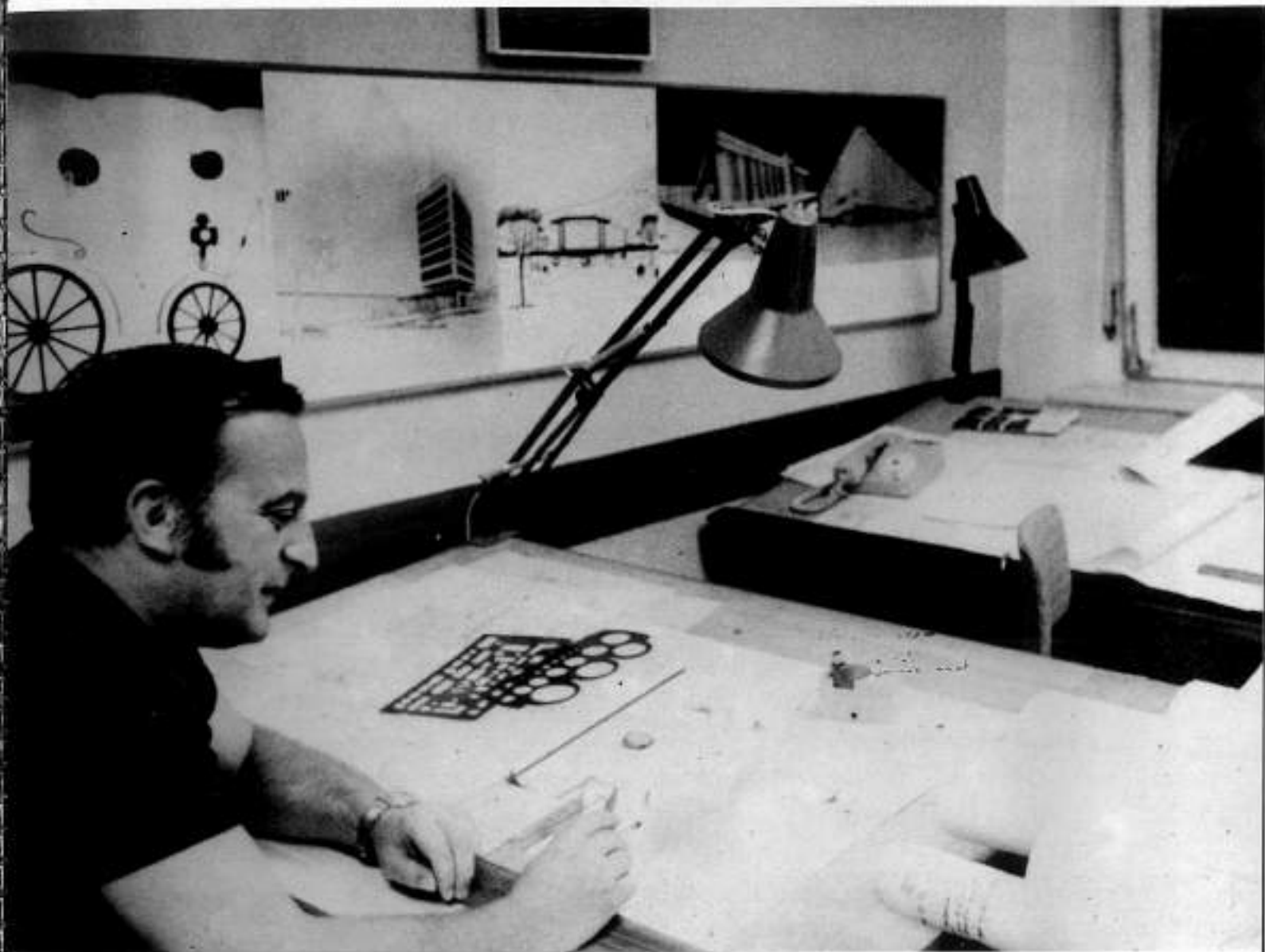

3

DANS
DRUŠTVO ARHITEKATA
NOVOG SADA
- NOVI SAD -

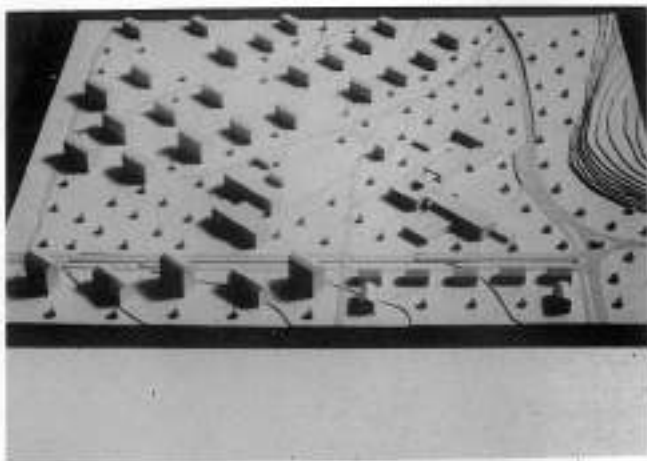
6

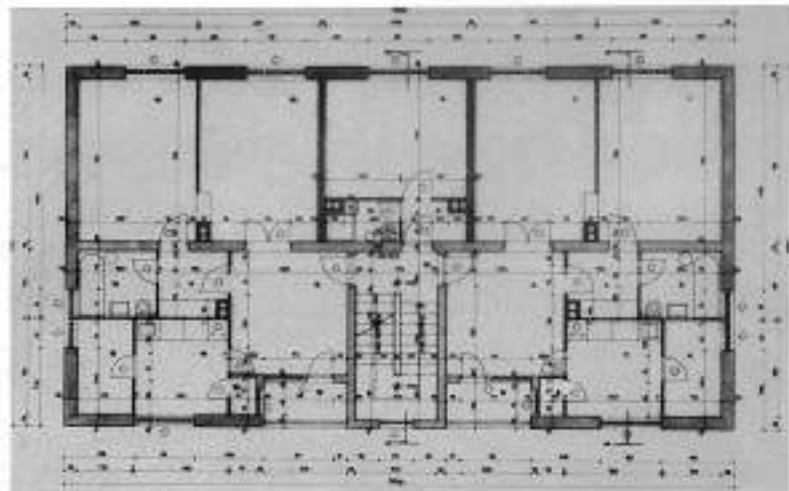

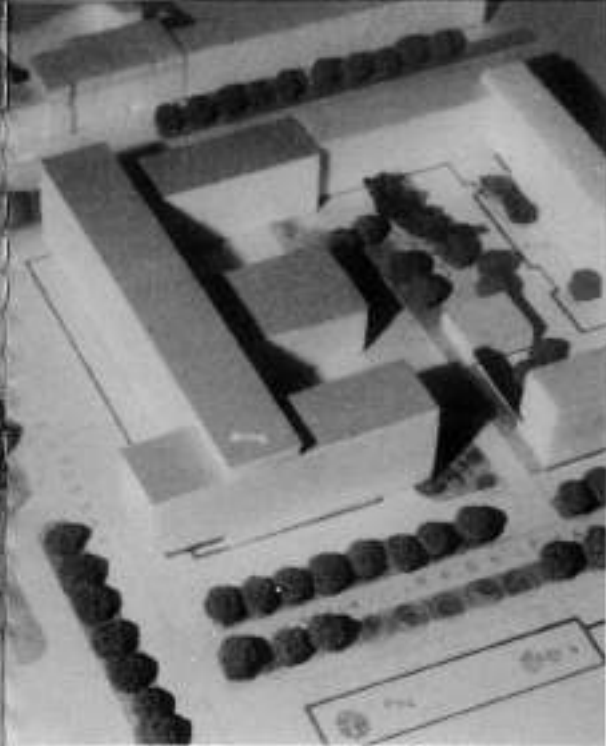
7

9

8

14

15

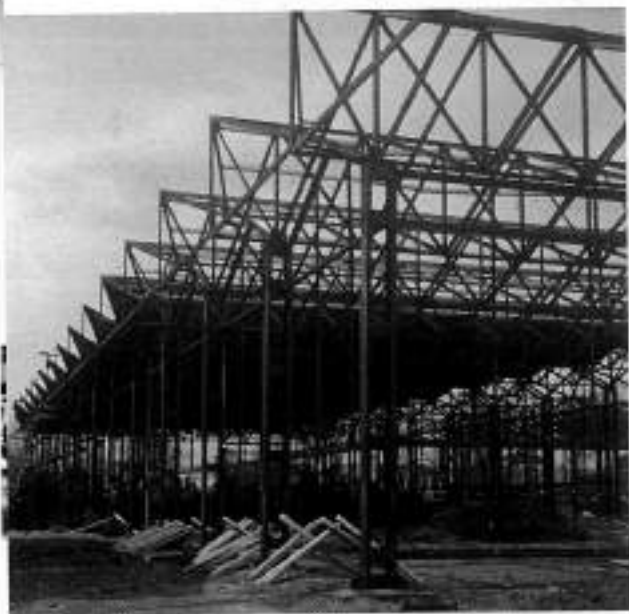
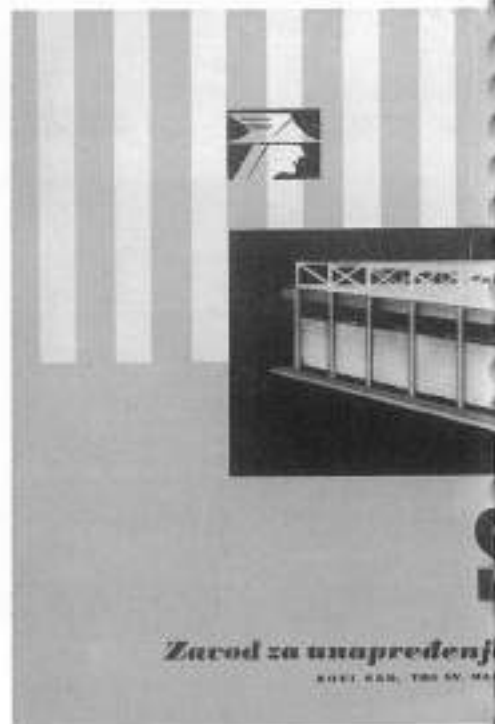

13

12

18

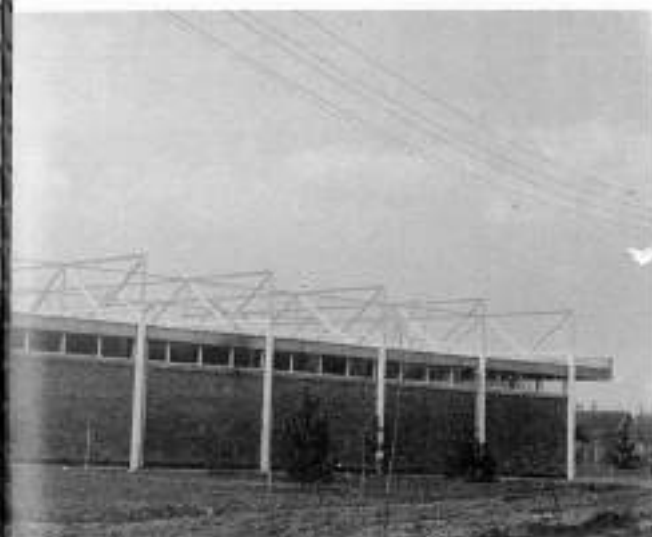
16

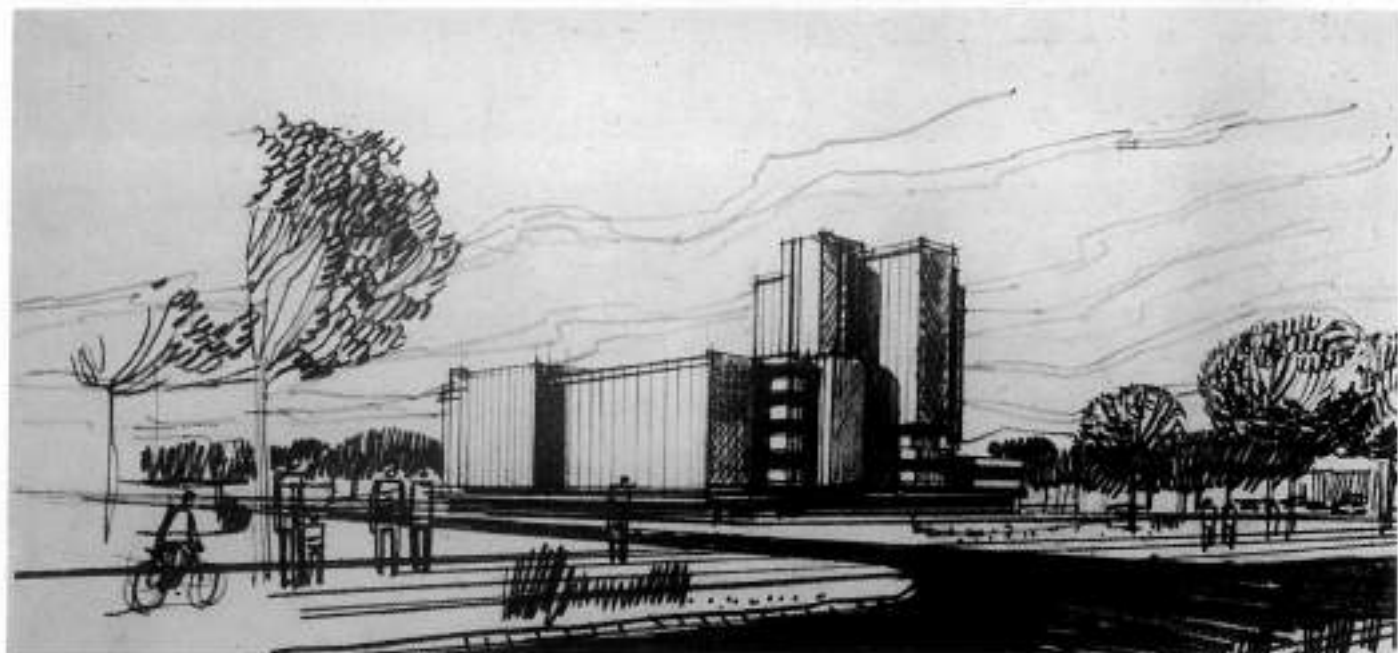

17

Tipska samousluga**S-300****robnog prometa AP Vojvodine**

PROJEKTA I IZV. DR. LA. ŽIGIĆ, 12.06.1987

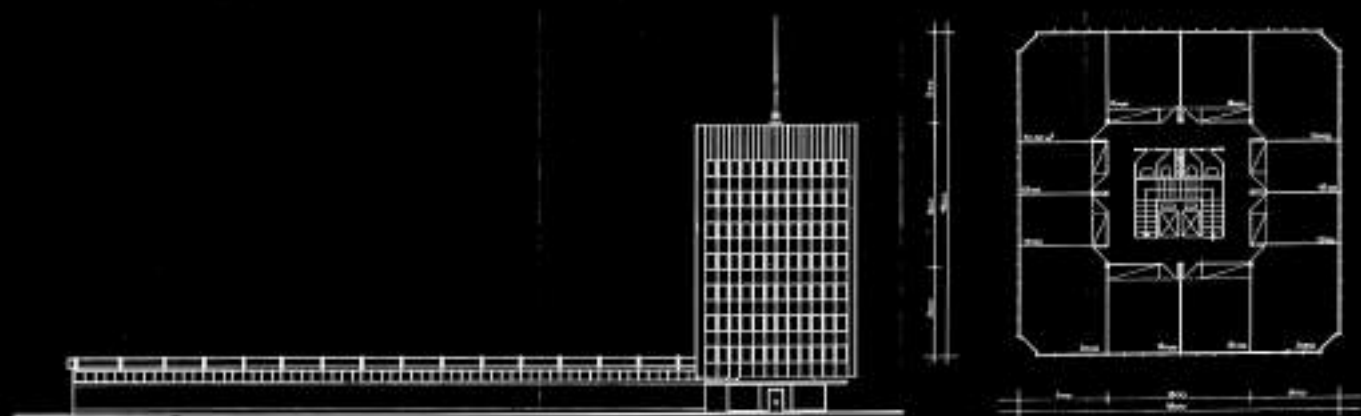

21

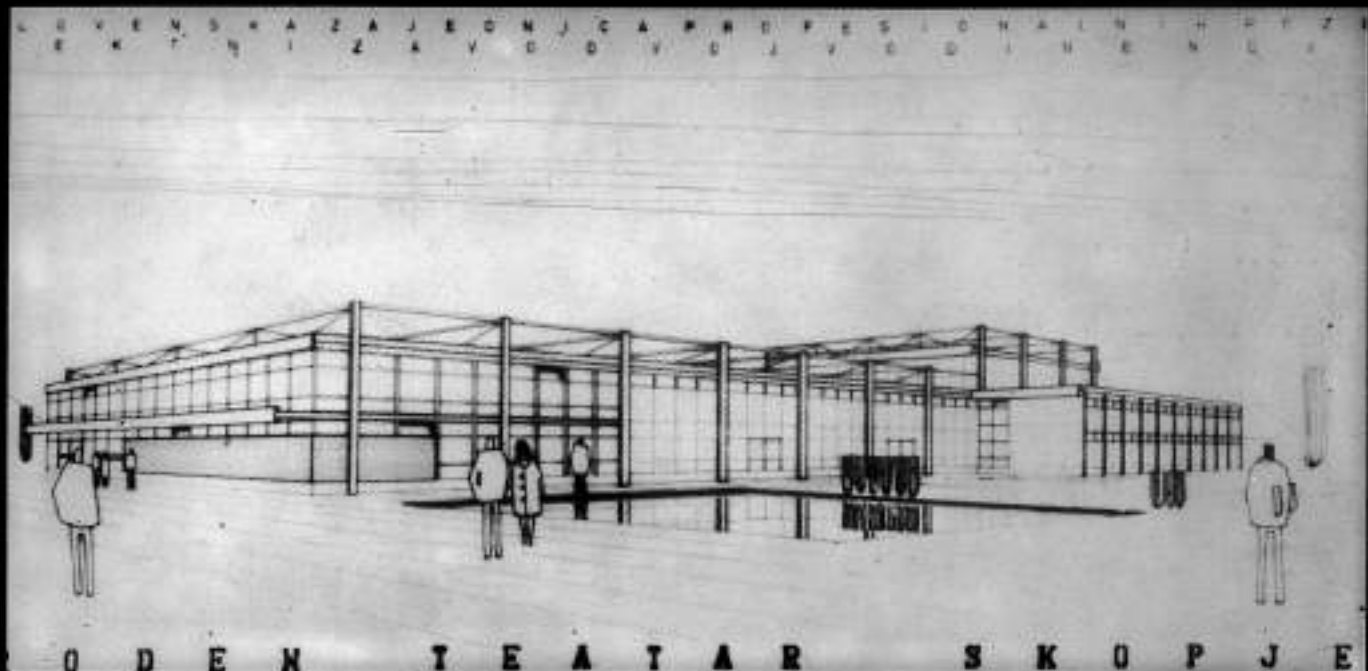
24

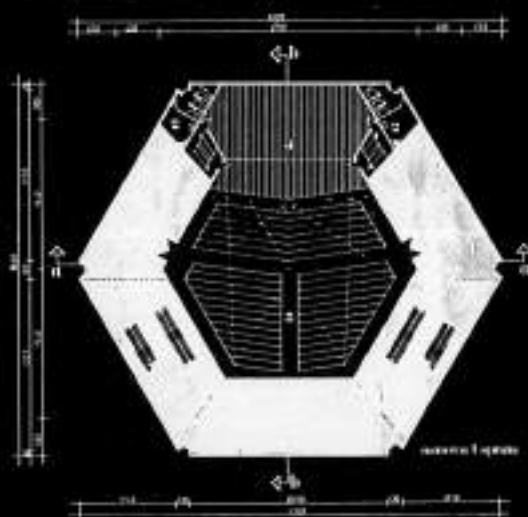

heroj pinki novi sad izgled y

heroj pinki novi sad presek a-a

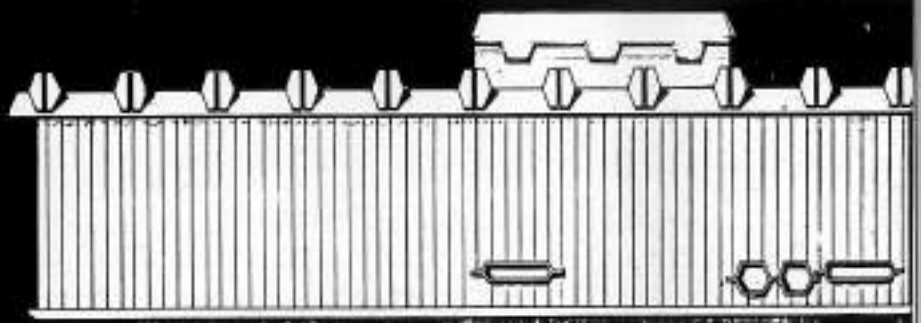
28

29

30

32 33

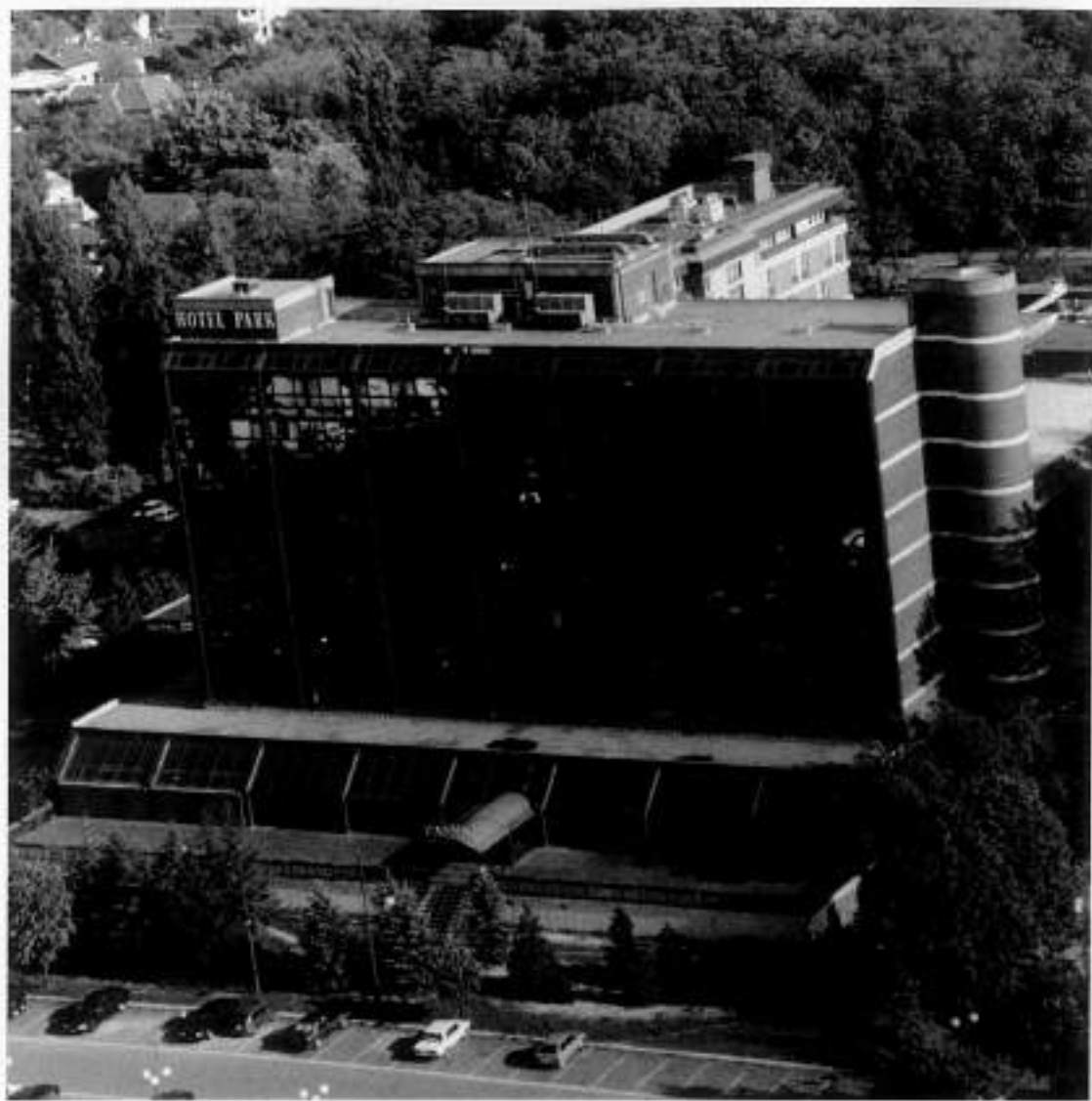
36

37

38

LUBANCA

PALIĆ NASELJE

MEĐUNARODNI PUT E-5

OS. PAVLA UROŠIĆA

VELIKI PARK

PALIĆ NASELJE

LOVRANSKA

ŽENSKI STRAND

KRIVAVO JEZERO

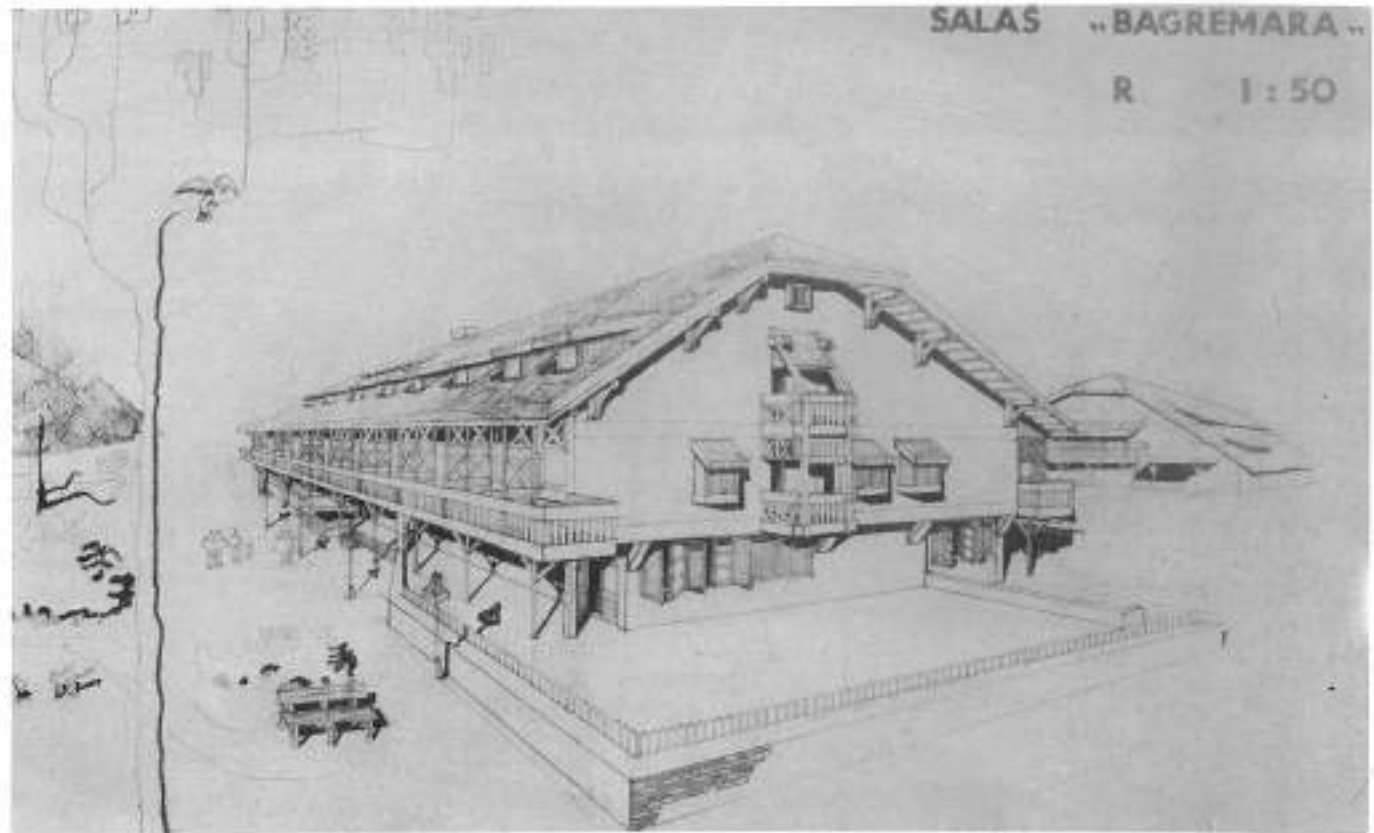
VELIKI STRAND

OMLADINSKO NASELJE

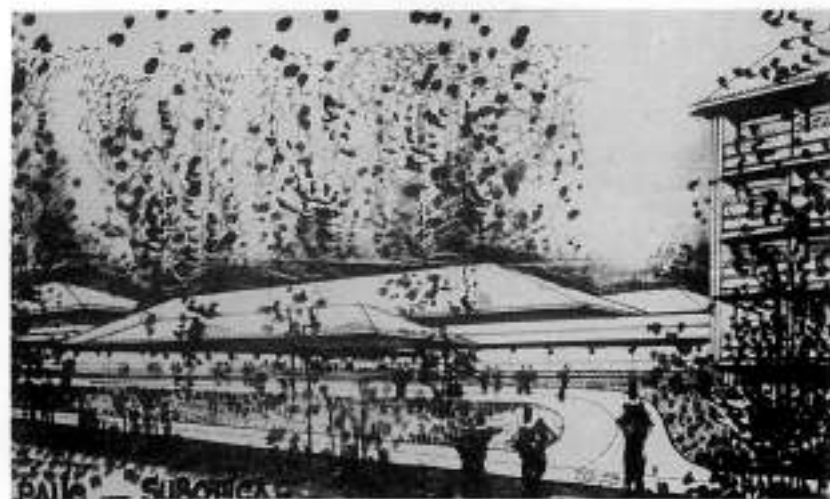
JEZERO PALIĆ

SALAS "BAGREMAR"

R 1:50

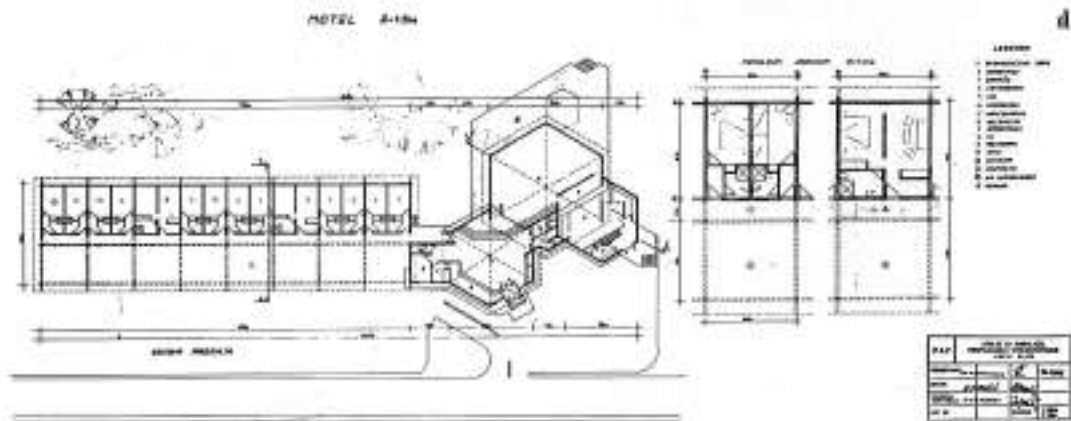
43

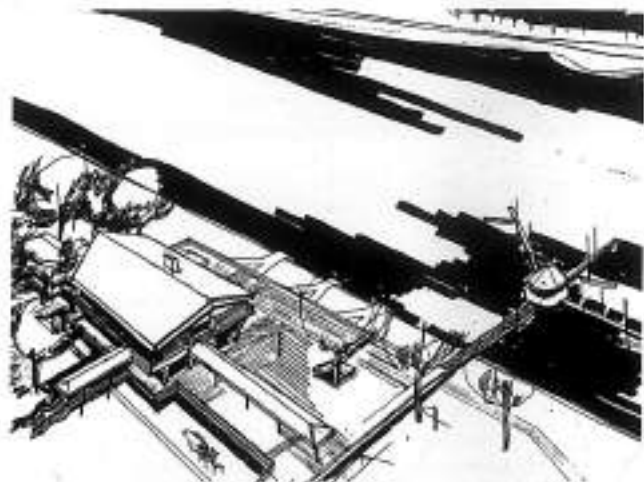
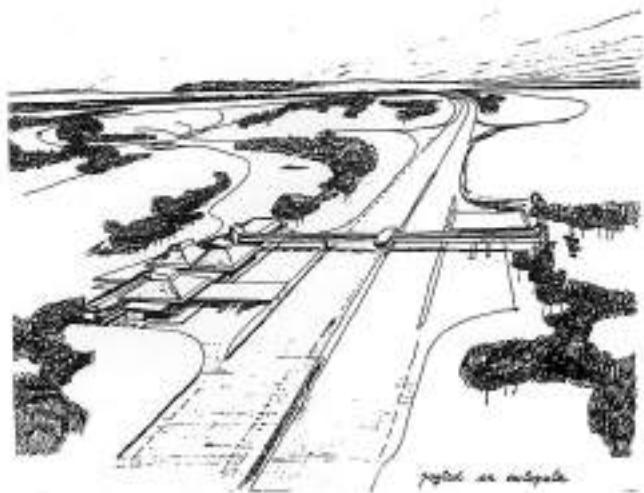

42

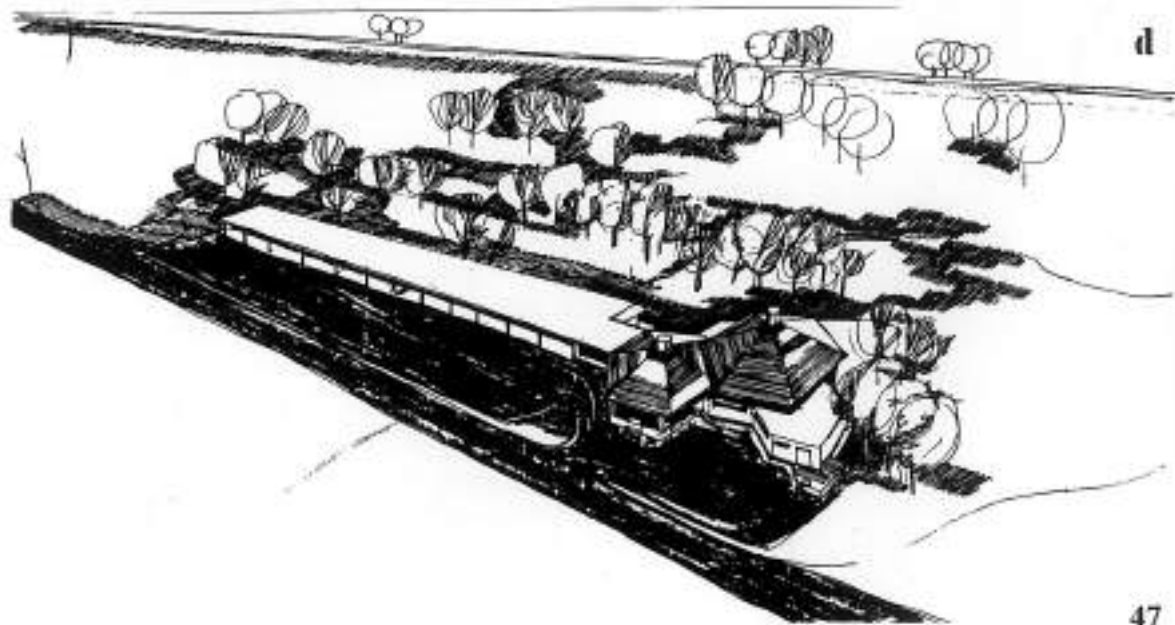

**URBANISTIČKO REŠENJE
AUTOKAMPA BOSUT R:1:1000**

45 46

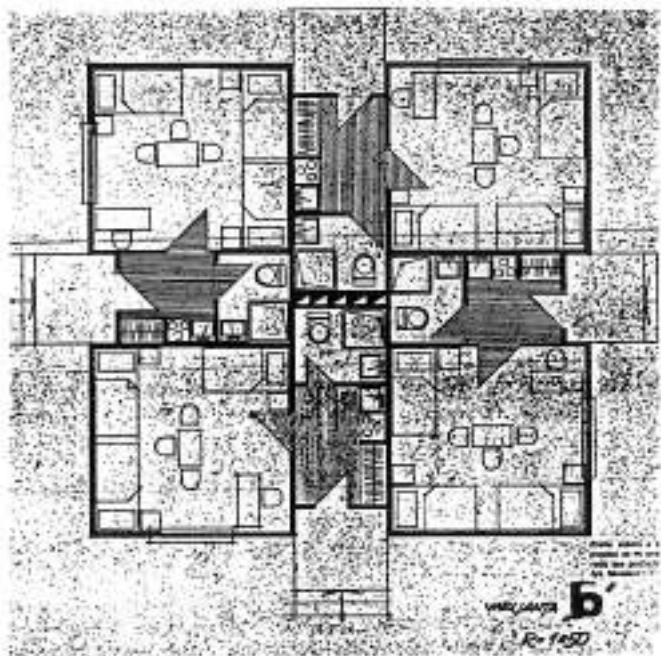
47

1940 **b**
R-150

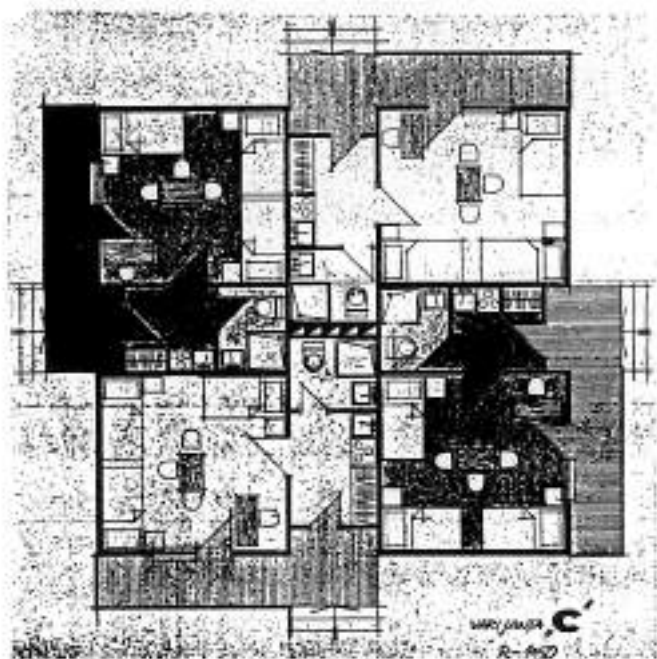

1940 **c**
R-150

1940 **b**
R-150

43

1940 **c**
R-150

ИЗГЛЕД НА ОБЕКТА - НА ИСТОК

ИЗГЛЕД НА ОБЕКТА - НА ЗАПАД

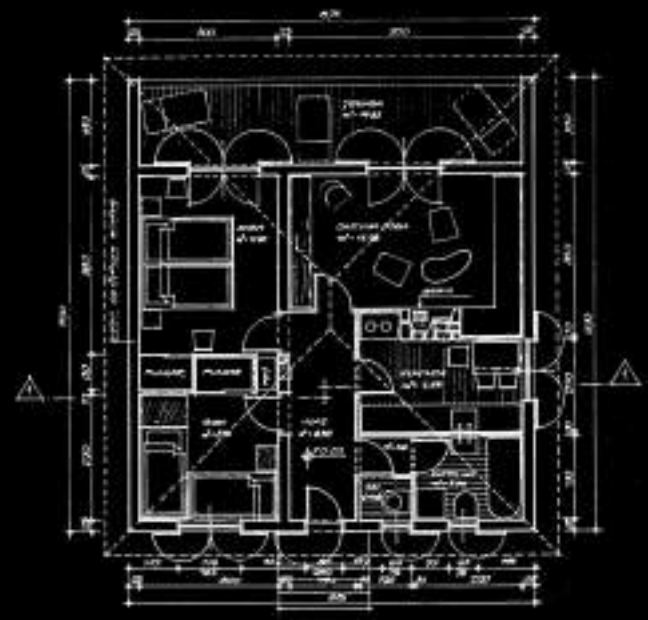
52

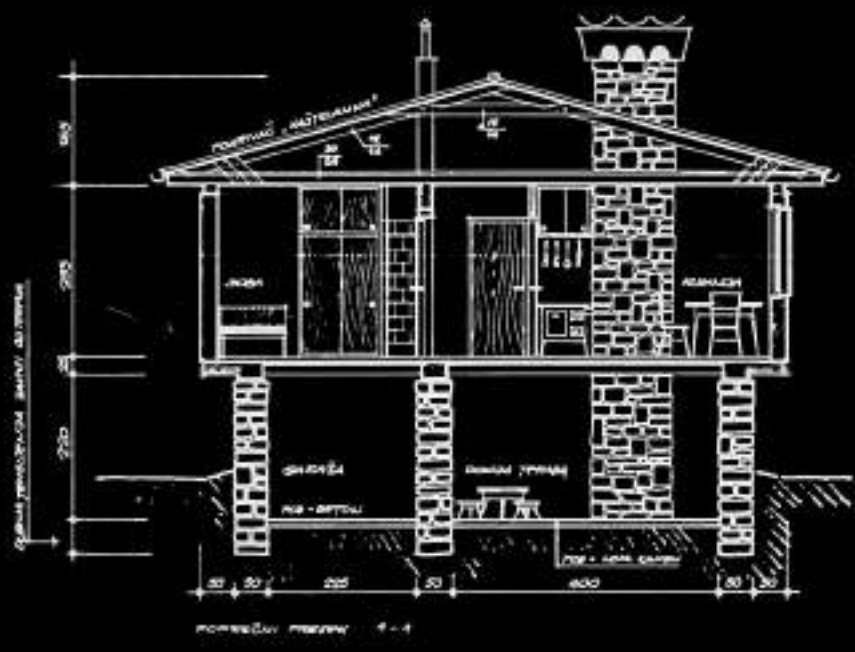
51

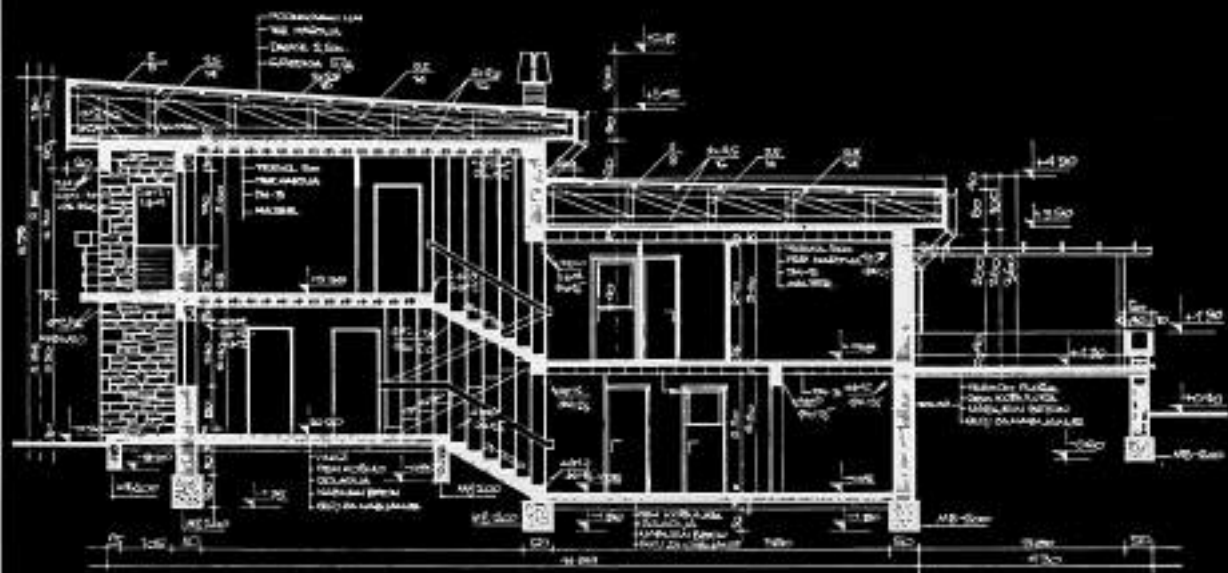
124.000 HA UPVINEK

52

1-1

PROJEKCIJA 1-1 K-1150

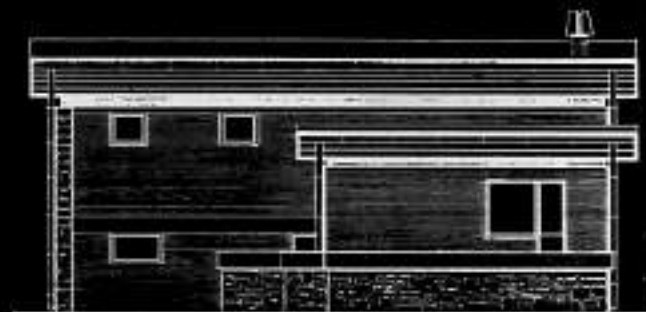
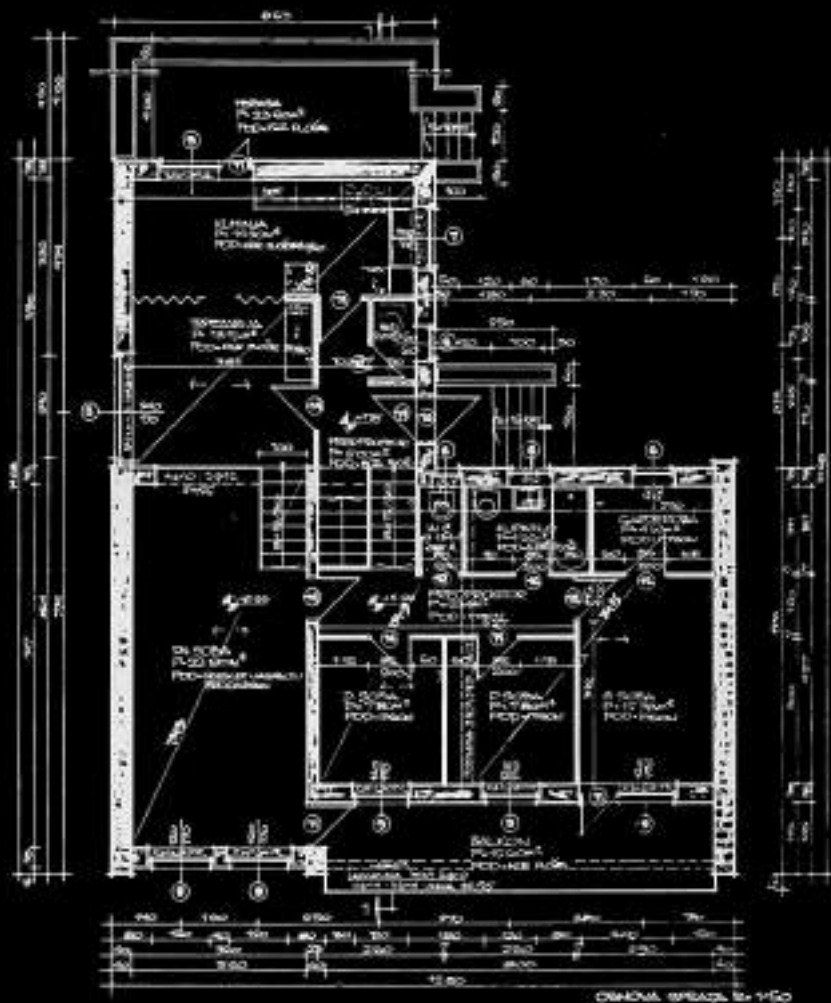
PANCOMMERCE
SEKTOR ZA INŽENJERING
NOVI BAZ

BR. PROJEKTA	E-100/73
POSREDOVAČ	DR. TOŠIĆ KAPICIN (RADNO)
POSREDOVAČ	STANBENA ZGRADA BR. 11-1, 12, KAMENJAK
POSREDOVAČ	GLAVNI PROJEKAT
POSREDOVAČ	DR. TOŠIĆ KAPICIN M. KEROVIĆ D. MIROVIĆ
POSREDOVAČ	D. P. M. M. INŽENJERAR UZRU
POSREDOVAČ	P R-1150

53 / 54

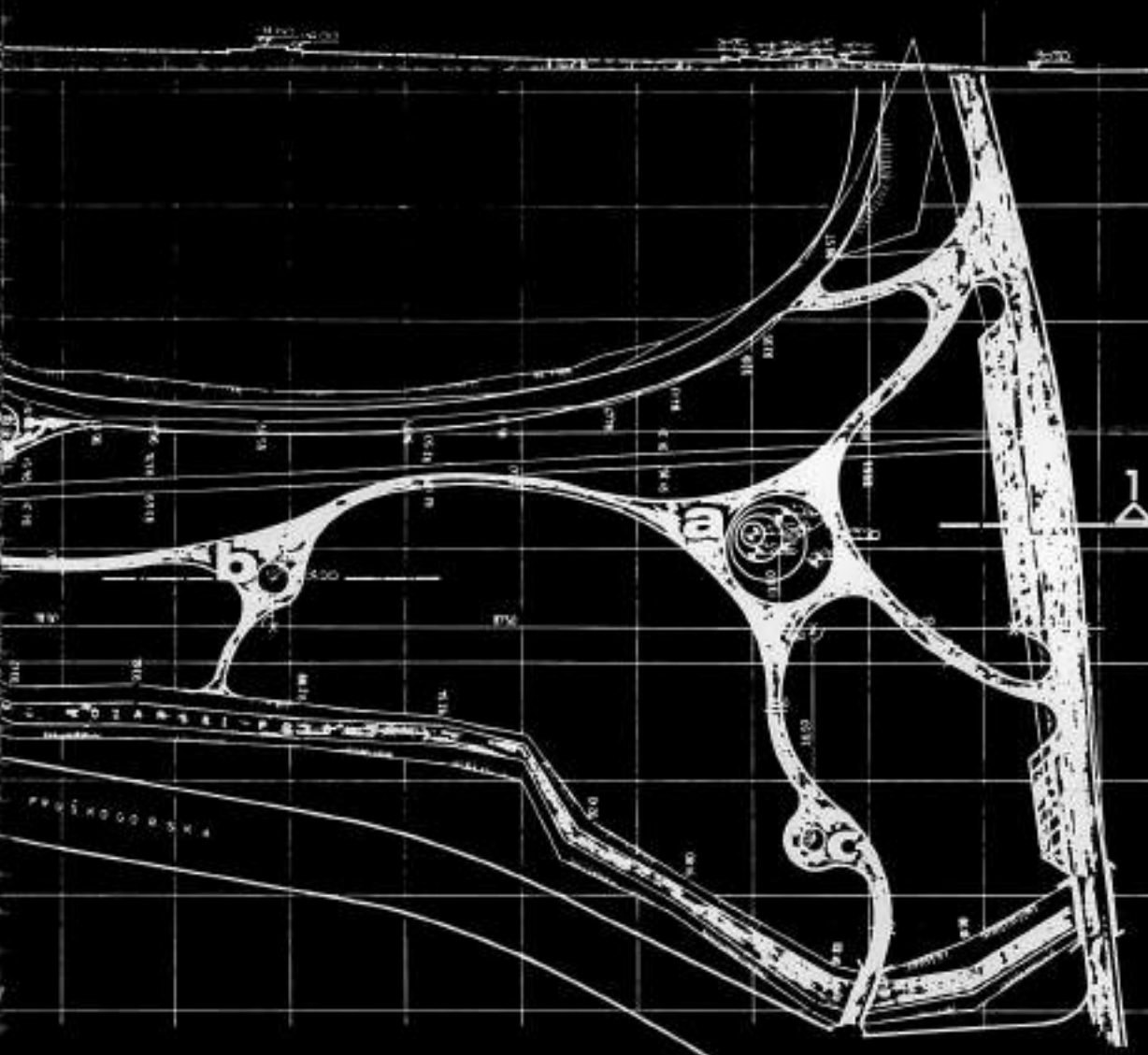

IZGLED SA ULICE

ПАРЦИАЛЪ ДОКЛАДЪ

53 54

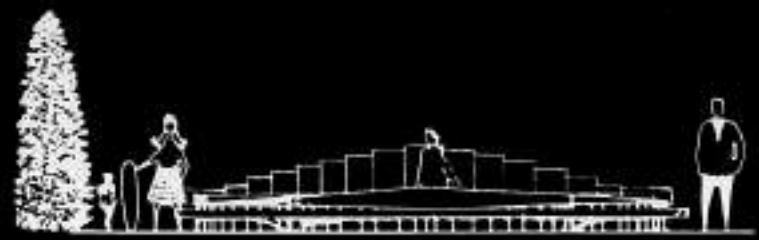
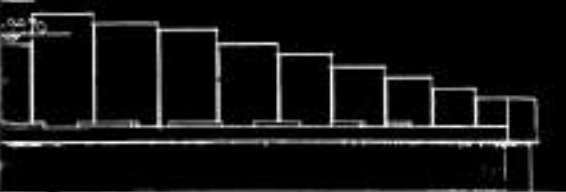

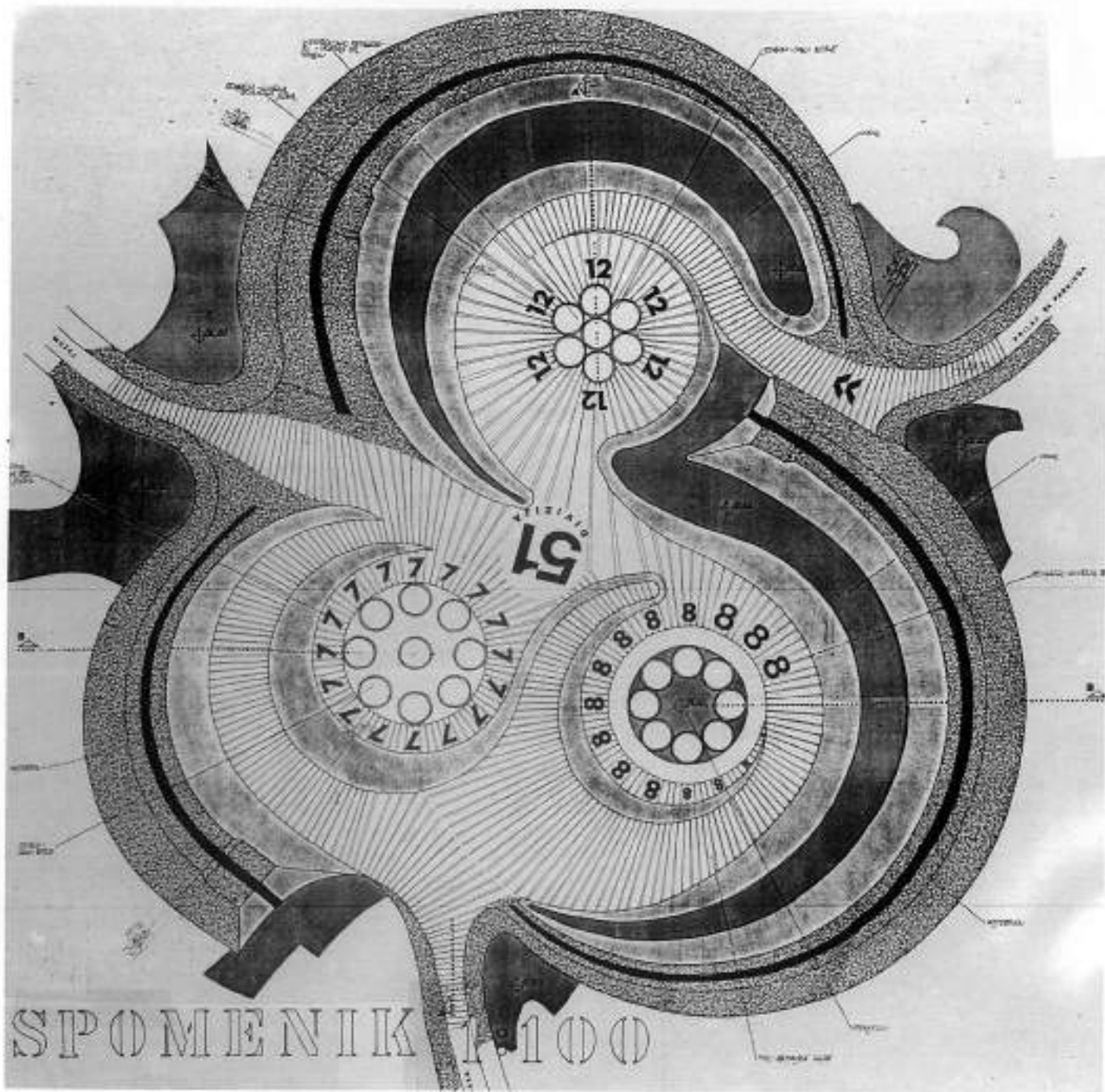
FAZA (A)
PARK
I SPOMEN
OBELEŽJE
BEČIČIN

R-1:50

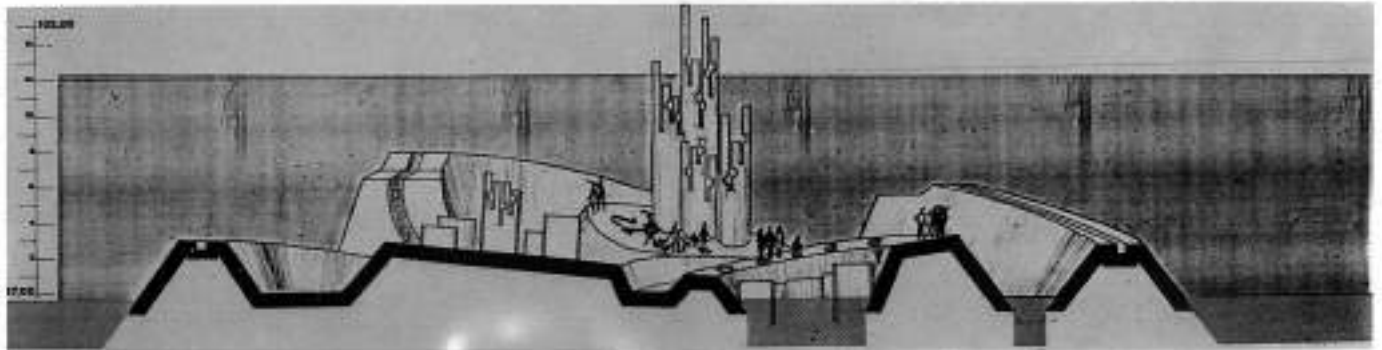
FAZA (B)
rekreacija

- ① POMOĆU OSVETLENE SPORTSKOG TERENA
- ② TRGŠTINE
- ③ IGROVALIŠTE / NEKVALIFIKOVANIM OSOBNOSTIMA

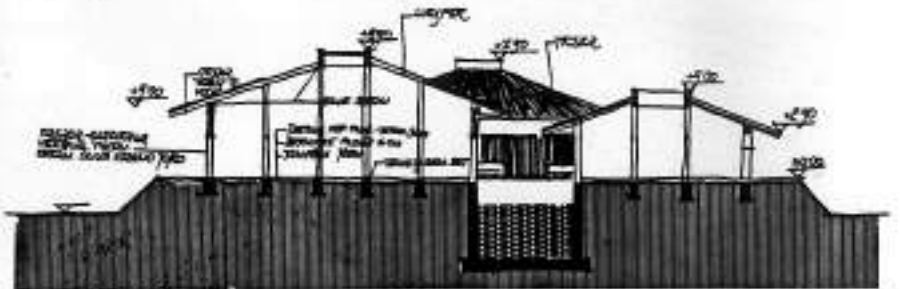

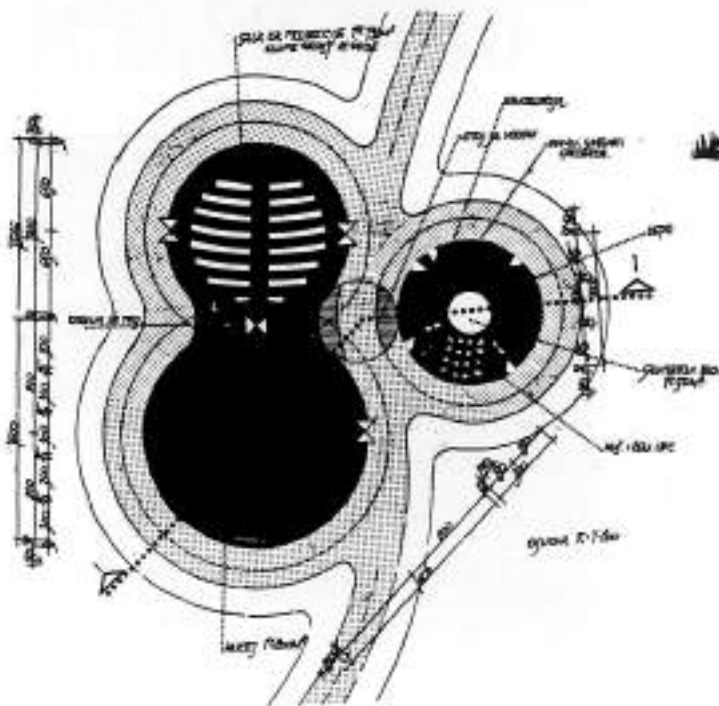
SPOMENIK 1.100

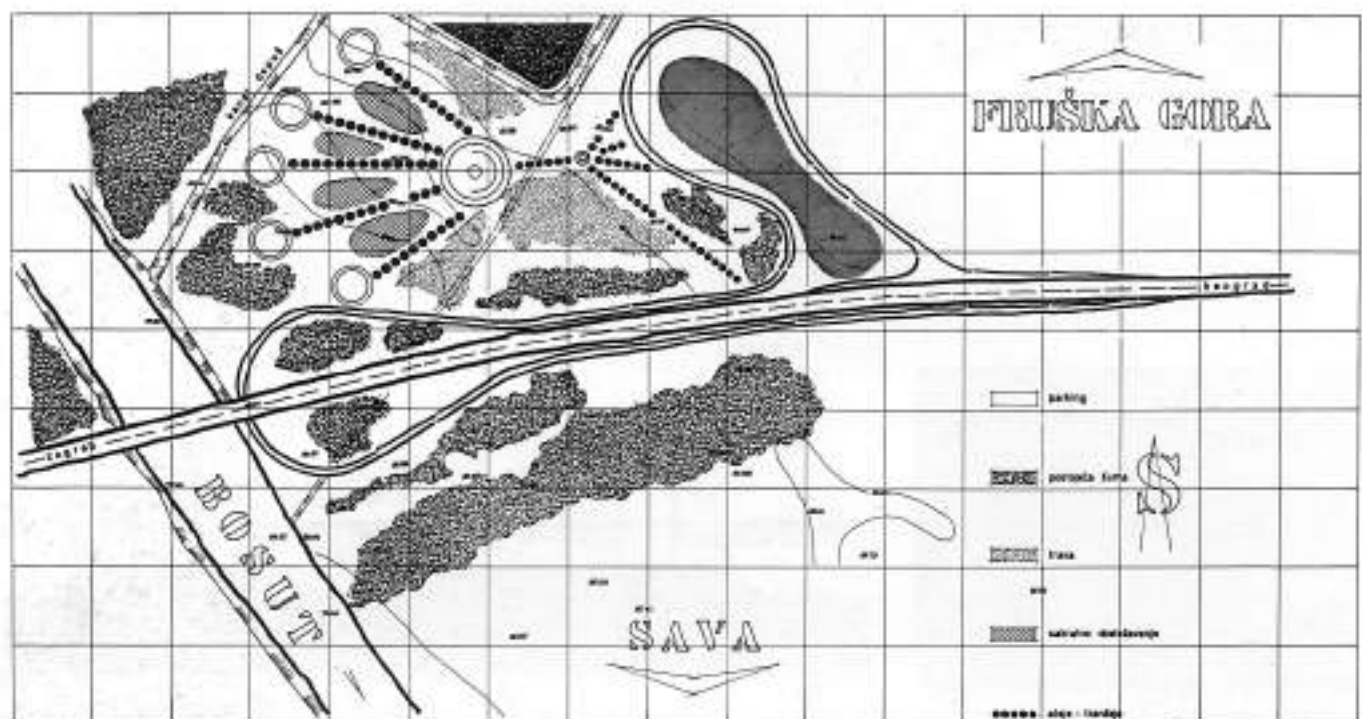
MUSEJ R-1100

PROJEK 11 R-120

57 59 60

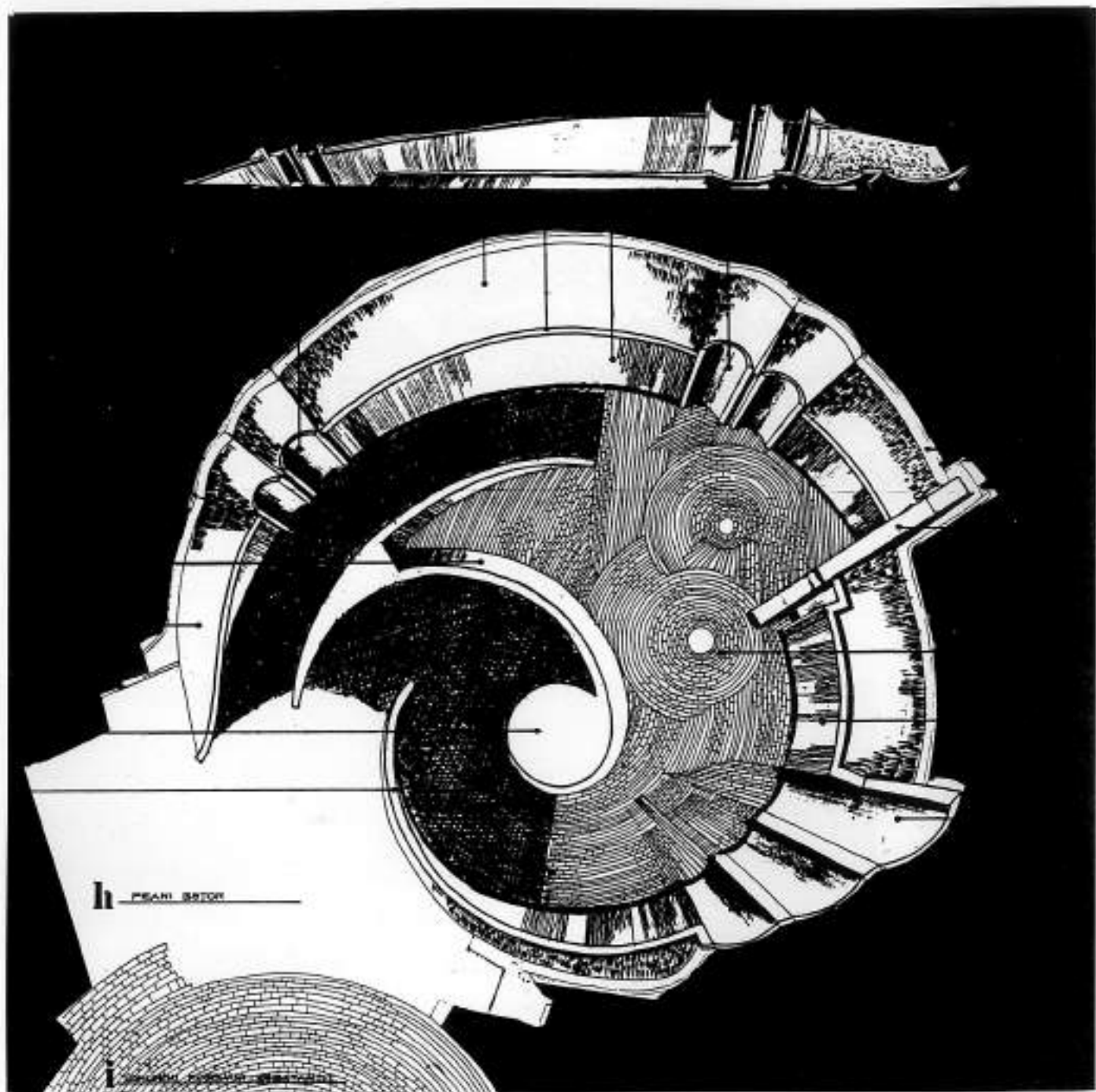

SPOMEN PARK SA OBELEZJEM

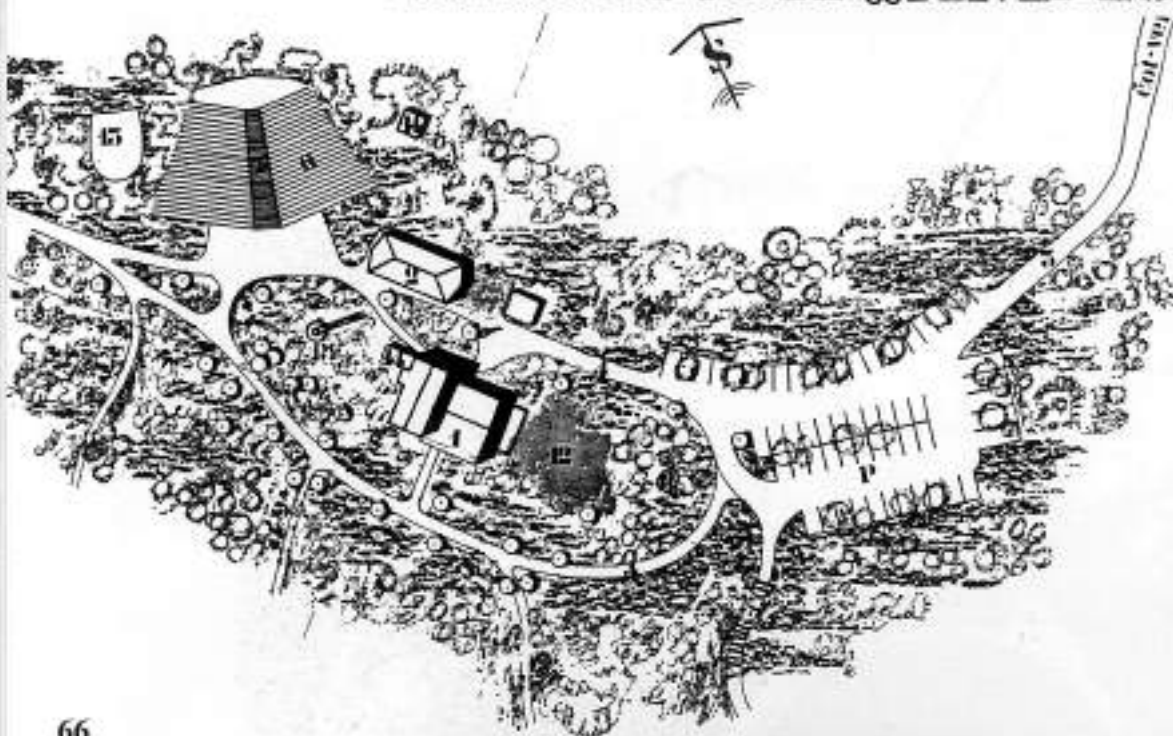
61

64

REŠENJE „ZMAJEVAC“

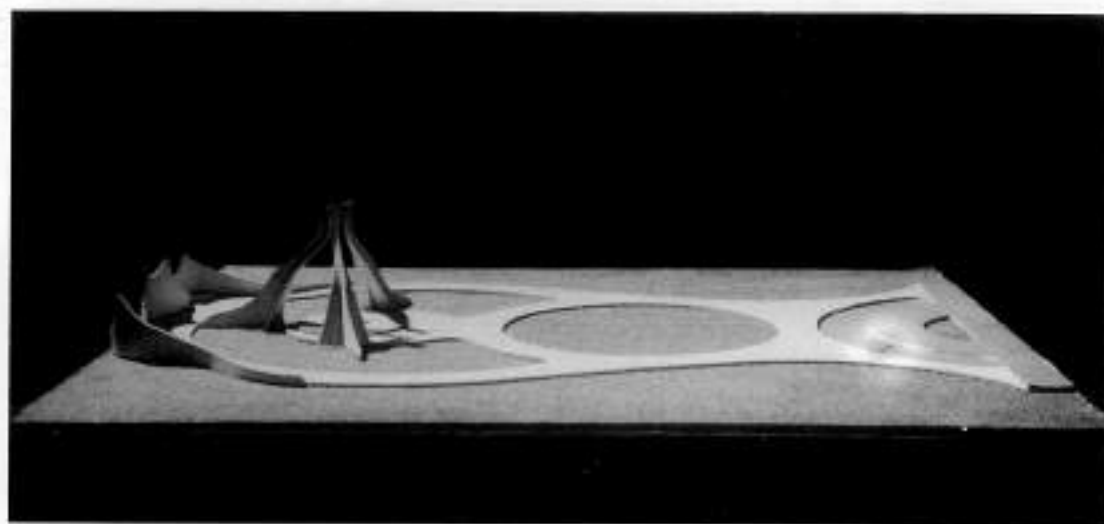

LEGENDA:

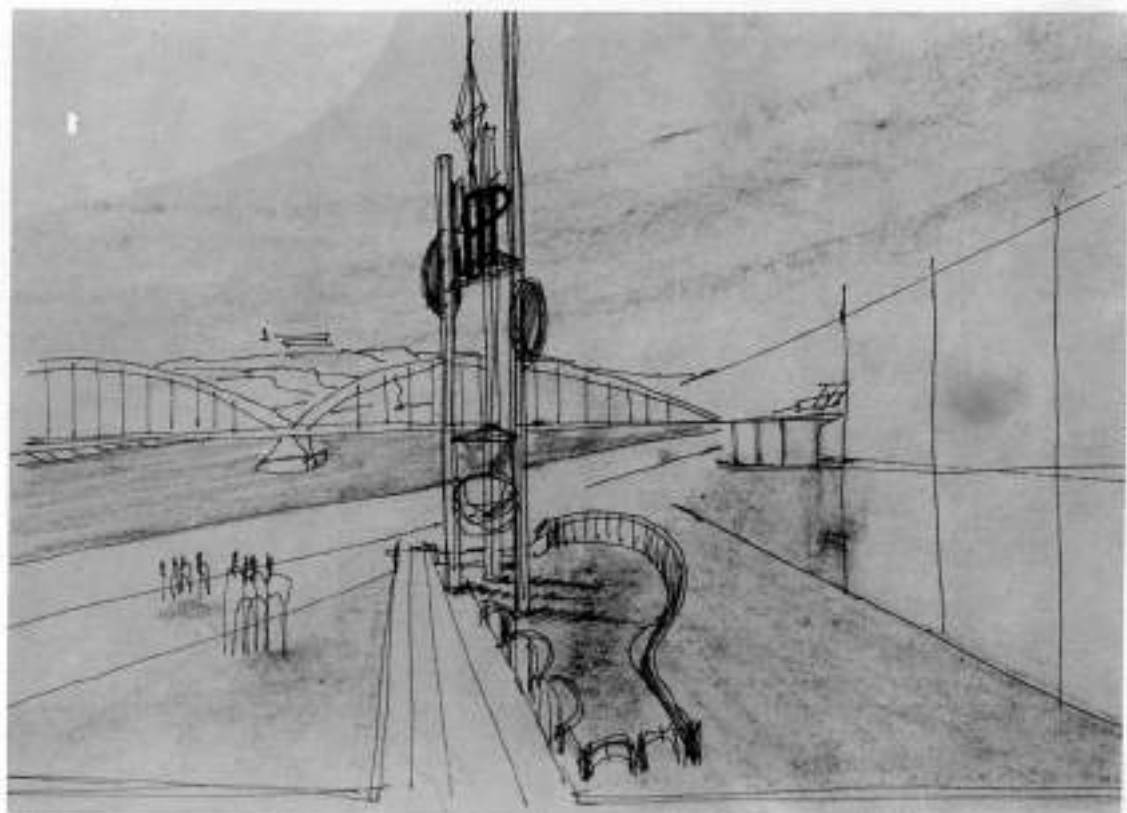
- 1 nova nadstrešnica
- 2 ži m. vvc, garaža, magac
- 3 put - priključnica
- 4 glavna peša, staza
- 5 pomoćna pešačka staza
- 6 sedište
- 7 stepenice
- 8 sto
- 9 stolice
- 10 roštilj
- 11 solarije
- 12 slobodna površina
- 13 postojeća ulaza
- 14 rušev
- 15 spomenik

R:1:500

66

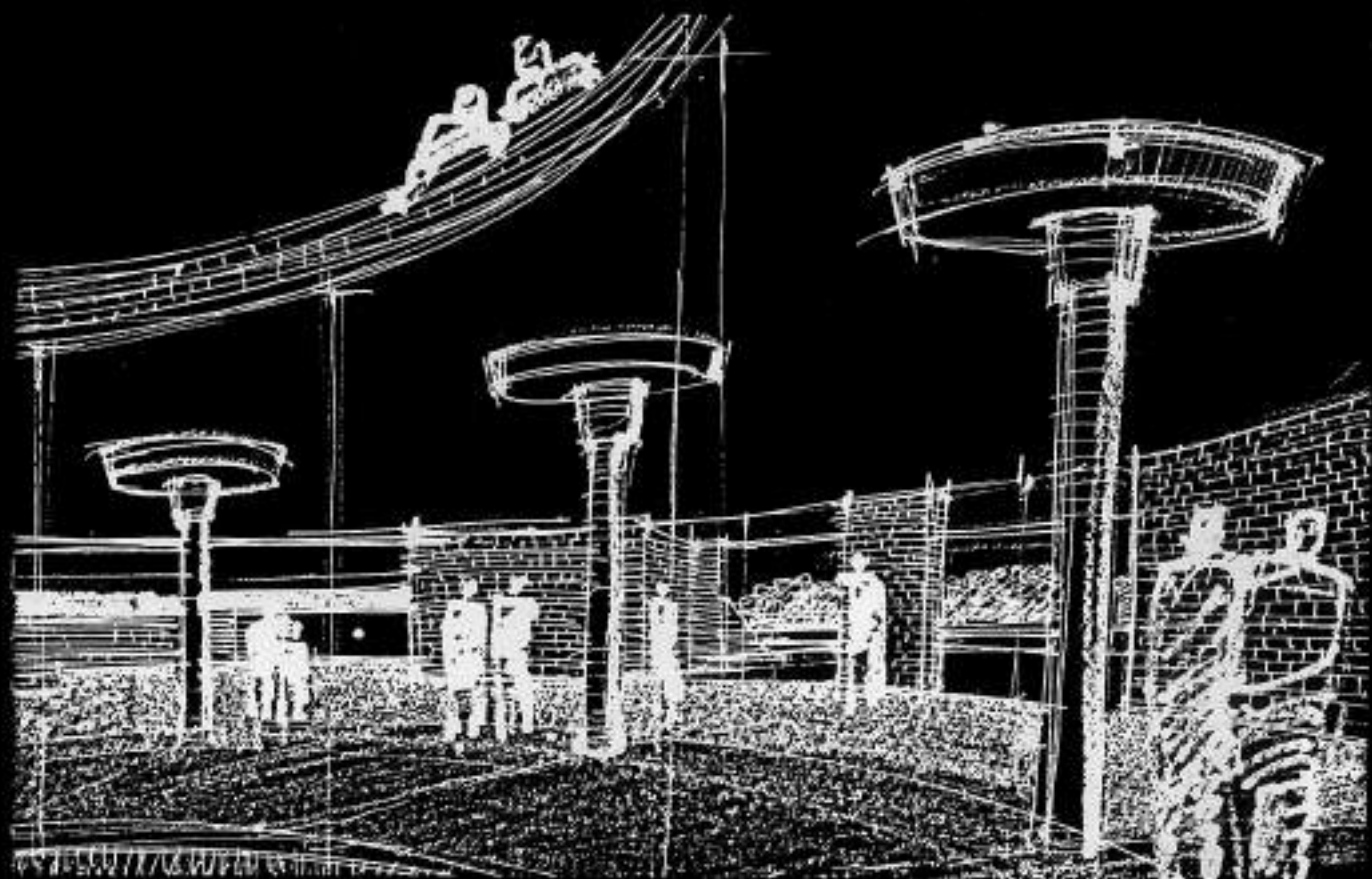
67

M U Z E J

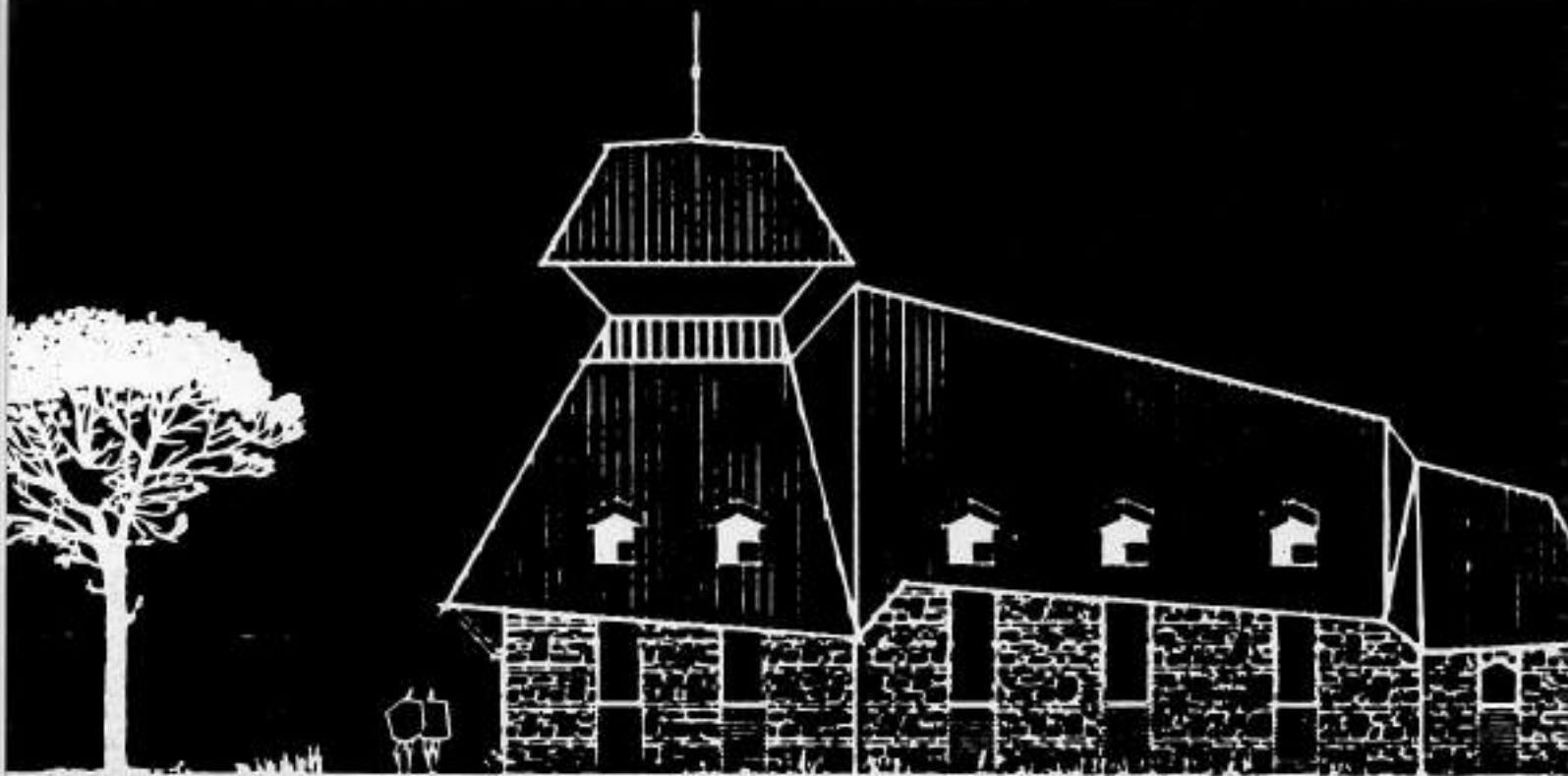
specijalizirana etnografska - središnja izložba

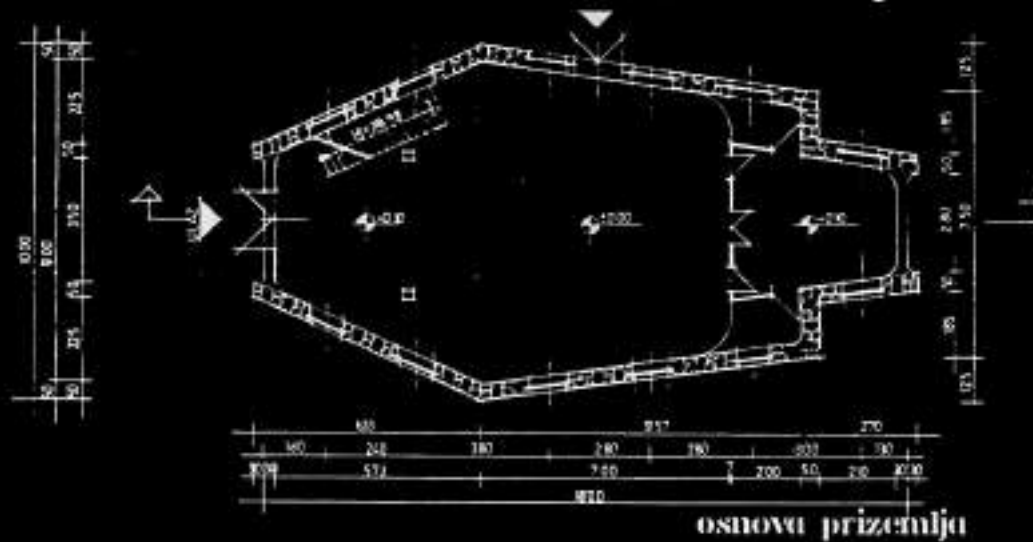

71

70

južni izgled

zapadni zagleb

72

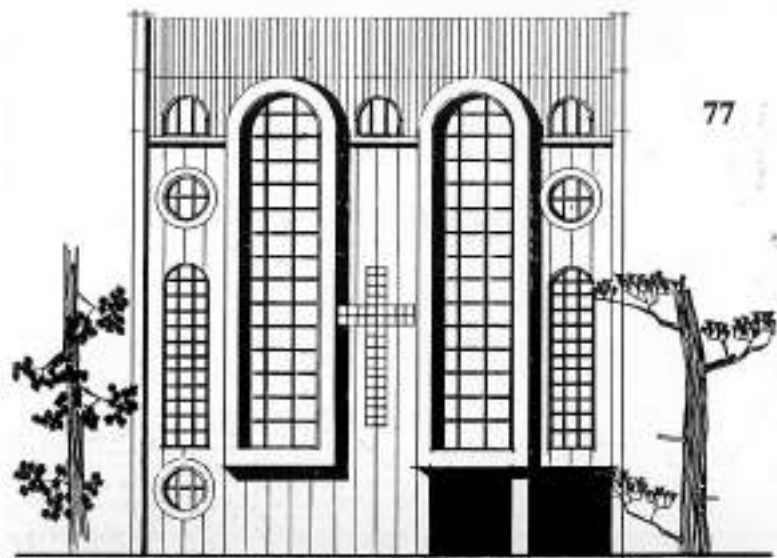

73

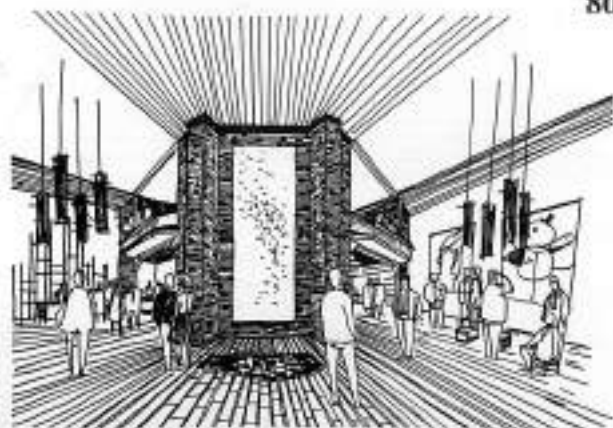
preseki

PRAVOSLAVNA CRKVA SV. JOVANA U NOVOM SADU

77

80

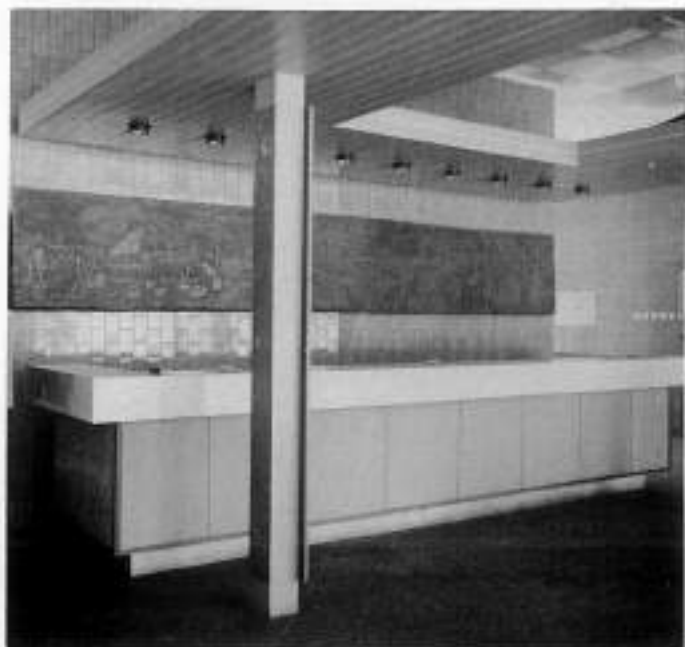

79

78

81

84

82

83

DANS
DRUŠTVO ARHITEKATA
NOVOG SADA
- NOVI SAD -

88

BIBLIOGRAFIJA TEKSTOVA MIROSLAVA KRSTONOŠIĆA:

- Skup eksperiment, Dnevnik, 18, 11. 1958.
 Racionalno građenje, Dnevnik, 26. 1. 1959.
 Kuda sa automobilima, Dnevnik, 17. 4. 1960.
 U traženju sopstvenog izraza, Dnevnik, 15. 5. 1960.
 Miran život i u deljivim stanovima, Dnevnik, 2. 6. 1960.
 Grad bez svetlosti, Dnevnik, 11. 1. 1961.
 Kule u vazduhu, Dnevnik, 26. 2. 1961.
 Hotel Park u Novom Sadu, Arhitektura Urbanizam 17, Beograd, 1962.

M. Krstonošić

- Dom Elektrovojvodine na Iriškom vencu, Arhitektura Urbanizam 22-23, 1963. str.70.
 Odmaralište Pokrajinskog odbora vojnih invalida u Andrevlju, Arhitektura Urbanizam 22-23, 1963.
 Nerazumevanje i neodgovornost, Dnevnik, 15. 12. 1963.
 Tipska samoposluga S-300, Arhitektura Urbanizam 30, 1964. str.44.
 Tipska prodavnica goriva MM-2, Arhitektura Urbanizam 30, 1964. str. 45.
 Prodavnica gorica Adaševci, Arhitektura Urbanizam 30, 1964. str.45.
 Putnička železnička stanica u Novom Sadu, Arhitektura Urbanizam 33-34, 1965. str. 38.
 Kolači i kolaži, Dnevnik, 28. 3. 1965.
 Period Bauhauza, Dnevnik, Novi Sad, 4. 4. 1965.
 Kalauzi za informacije, Dnevnik, 7. 4. 1965.
 Trgovi – pijace, Dnevnik, 11. 4. 1965.
 Zrenjaninske dileme, Dnevnik, 16. 5. 1965.
 Trenutak za akciju, Večernje novosti, 3. 7. 1965.
 Akademski likovni doživljaj, Dnevnik, 2. 9. 1965.
 Irig – tek od nedavno i zvanično grad, Dnevnik, 3. 9. 1965.
 In memoriam – Kurbizije, Dnevnik, 5. 9. 1965.
 Potpuna racionalnost, Dnevnik, 7. 9. 1965.
 Majstori svetske arhitekture – Oskar Nimajer, Dnevnik, 12. 9. 1965.
 Samo još afirmacija, Dnevnik, 14. 9. 1965.
 Zapostavljena lepota, Dnevnik, 17. 9. 1965.
 Nesmisao za isticanje vrednosti, Dnevnik, 18. 9. 1965.
 Grad na Savi, Dnevnik, 19. 9. 1965.
 Visoki dometi, Dnevnik, 23. 9. 1965.
 Urbanizam u novom ruhu, Večernje novosti, 29. 9. 1965.
 Lepota starine, Dnevnik, 7. 10. 1965.
 Sinteza arhitekture i likovne umetnosti u vojvodanskim komunama, Dnevnik, 10. 10. 1965.
 Lepo i u tesnacu, Dnevnik, 10. 10. 1965.
 Sunce svima jednako, Dnevnik, 12. 10. 1965.
 Spomenici investitoru u arhitekturi, Večernje novosti, 21. 10. 1965.

Nasipi sutrašnjice, Dnevnik, 21. 10. 1965.
 Šanse za male kreacije, Dnevnik, 28. 10. 1965.
 Kvadrat a ne model, Dnevnik, 11. 11. 1965.
 Varoški dekori, Dnevnik, 12. 11. 1965.
 Vrhunska akustika, Dnevnik, 25. 11. 1965.
 Čemu lokal do lokala, Dnevnik, 7. 12. 1965.
 Vitka lepota, Dnevnik,
 Šampion visine, Dnevnik,
 Za jedno staloženije Pančevo I-III, Dnevnik, 24, 25,
 26. 3. 1966.
 Industrijska klanica i hladnjača u Novom Sadu,
 Arhitektura Urbanizam 37, 1966.
 Likovna a ne prostorna rešenja (sa Đorđem Jovićem),
 Polja, maj 1966.
 Madrid – bez mrtve sezone, Dnevnik, 19. 12. 1966.
 Narodni teatar – Skoplje, Arhitektura Urbanizam 39,
 Beograd, 1966. str. 17.
 Biser umetnosti i turizma – Toledo, Dnevnik, 25. 12.
 1966.
 Novosadski Sajam, Arhitektura Urbanizam 47, 1967.
 Rok je postignut, Neimar 236. Beograd, 1981. str. 18.

BIBLIOGRAFIJA TEKSTOVA O MIROSLAVU KRSTONOŠIĆU:

D. P. Vodeni zidovi, Dnevnik, 22. 2. 1959.
 (N.) Egyeduallo sportplata, Magyar szo, 1959.
 V. Db. Prekomanda fabričkih dimnjaka, Dnevnik, 9.
 10. 1960.
 B. M. Najzad nova sportska dvorana, Tribina, 1960.
 M. P. Zajednička želja: da Novi Sad bude lepo i
 solidno izgrađen, Dnevnik, 23.10.1960.
 D. Bodrosavljević, Protiv izdvajanja radnika u posebna
 naselja, Rad, Beograd, 29. 10. 1960.
 V. D-b. Dvorana za četiri hiljare gledalaca, Dnevnik,
 13. 11. 1960.
 S. Tri menija i hrana za dijetalce, Dnevnik, 2. 12.
 1961.
 Dragan Ivković, Izložbena i sportska hala u Novom
 Sadu, Arhitektura Urbanizam 14, Beograd, 1962.

Jovan Čurčić, Nova moderna zgrada za pravosudne
 ustanove, Tribina, 15. 7. 1962.
 Jovan Čurčić, Montažno prvenče, Tribina, 8. 8. 1962.
 Jovan Čurčić, Ukročena stihija na obronku Fruške
 gore, Tribina, 12. 8. 1962.
 A. Vačić, Umesto novog pozorišta-adaptacija starog,
 Dnevnik, 22.10. 1962.
 Stevan Stanić, Mermerijade, aluminijade... Tribina, 13.
 1. 1963. /intervju/
 V. Urban, Iskustva koja bi trebalo primeniti, Dnevnik,
 15. 1. 1963. /intevju/
 Kultura – sastavni deo našeg života, Dnevnik, 24. 2.
 1963. /anketa/
 V. U. Vrednosti ravnice, Dnevnik, 30. 6. 1963.
 /intervju/
 A. Vačić, Urbanizam po vlastitoj meri, Večernje
 novosti, 7. 8. 1963.
 V. U. Projektni zavod Vojvodine završio projekat po-
 zorišne zgrade u Skoplju, Dnevnik, 8. 10. 1963.
 A. Bačić, Motel u vetrenjači, Večernje novosti, 21. 11.
 1963.
 A. Nikašinić, Samoposluga za 105 dana, Večernje
 novosti, 26. 11. 1963.
 Anonim. Plemenite ideje postaje stvarnost, Dnevnik,
 31. 1. 1964.
 A. Bačić, Prva vetrenjača – motel? Večernje novosti,
 20. 5. 1964.
 Anonim. Skopski glumci na svojoj sceni, Dnevnik, 25.
 9. 1964.
 A. Vačić, Nova zgrada Skopskog teatra, Večernje
 novosti, 26. 9. 1964.
 V. U. Vrednost i lepota forme, Dnevnik, 20. 2. 1965
 /intervju/
 A. V. Jedinstveno u svetu, Večernje novosti, 20. 2.
 1965.
 Đorđe Petrović, Novo lice Novog Sada, Politika, 14.
 3. 1965.
 M. Sm. Izabrane kabine za štrand, Dnevnik, 1965.
 Aleksandar Vačić, Atak na kič, Za vas, april 1965.
 /intervju /
 M. Stojnić, Sinteza čelika, stakla i opeke, Dnevnik, 30.
 9. 1965.

Apk. Krstonošić

- S. N. Police za knjige od starih železničkih šina, Politika, 9. 2. 1966.
- Saša Petković, Čelični brigadir, Arena br. 277, Zagreb, 1966.
- Miroslav Antić, Čovek bez kravate, Dnevnik, 6. 3. 1966.
- V. Urban, Poslastica za ljubitelje knjiga, Dnevnik, 8. 4. 1966.
- S. N. U Bačkom jarku održan veliki narodni zbor, Politika, 9. 5. 1966.
- Lj. M. Otvoren spomen trg u Bačkom jarku, Dnevnik, 9. 5. 1966.
- M. Budak, Za rušenje još rano, Dnevnik, 10. 5. 1966.
- Anonim. Antikvarnica otvorila vrata, Dnevnik, 1. 6. 1966.
- Anonim. U antikvarnici, Dnevnik, 12. 6. 1966.
- Anonim. Dodeljene nagrade, Dnevnik, 11. 10. 1966.
- V. Miroslavljević, Alasko selo na Arkanju, Dnevnik, 13. 10. 1966.
- Anonim. Dodeljene nagrade, Dnevnik, 19. 10. 1966.
- Anonim. Priznanje novosadskom arhitekti, Dnevnik, 20. 10. 1966.
- Pavle Vasić, Prvi salon primenjenih umetnosti, Politika, 2. 11. 1966.
- Špira Karadiković, Kakvi su nam trgovci, Dnevnik, 16. 11. 1966.
- Dorde Jović, Osmišljeni proizvodi, Dnevnik, 27. 11. 1966.
- Aleksandar Vačić, Ideje umestno miliona, Večernje novosti, 20. 12. 1966. /intervju/
- V. M. Najluksuznija poslastičarnica, Dnevnik, 22. 9. 1967.
- M. Budak, Prijatan kutak grada, Dnevnik, 3. 10. 1967.
- Slobodan Jovanović, Slatke laži, Dnevnik, 17. 3. 1968.
- A. Vačić, Devastacija jedne struke, Večernje novosti, 25. 5. 1968.
- Rodoljub Malenčić, Formula za, Dnevnik, 26. 5. 1968.
- Slobodan Jovanović, Fasada u flis-papiru, Dnevnik, 2. 6. 1968.
- Slobodan Jovanović, Poštovati principe, Dnevnik, 13. 6. 1968.
- Zorica Pašić, Čovek po sopstvenoj meri, Dnevnik, 21. 8. 1969. /intervju/
- V. U. Spomen obeležje kod Rakovca, Dnevnik, 2. 7. 1972.
- B. Miroslavljević, Kameni tulipan za tri heroja, Večernje novosti, 3. 7. 1972.
- Nada Maksimović, Aluminijum iz inata, Dnevnik, 9. 7. 1972. /intervju/
- Vlada Urban, Miroslav Krstonošić, katalog izložbe, septembar, 1972.
- Arhitektura u Vojvodini od 1970-1977, katalog izložbe, Sremska Mitrovica, maj 1977.
- V. Urban, Lepotica u divljini, Dnevnik, 8. 7. 1977.
- Aleksandar Milenković, Postepeno razvedravanje, Politika, 18. 2. 1978.
- A. Vačić, Apartmani sa teleksom, Večernje novosti, 18. 4. 1978.
- Milanka Ivančajić, Gradnja u Novom Sadu, Neimar 226-227, Beograd, 1980. 22.
- Milanka Ivančajić, Otvoren hotel Park II, Neimar 232-233, 1980. 18.
- M. I. Pohvale i prekor, Isto 19. /intervju/
- Arhitektura u Vojvodini od 1977-1981, katalog izložbe, Sremska Mitrovica, maj 1981.
- Anonim. Otvorena novosadska vrata, Neimar 236, Beograd, 1981. 16-17
- Vladislav Urban, Pošto je osmeh, Dnevnik, 7. 8. 1983. / intervju /
- V. Urban, Više od tradicije, Dnevnik, 27. 11. 1984.
- Vladimir Čosić, U slavu časti, pobeđe i slobode, Dnevnik, 4. 7. 1986.
- V. Urban, U spomen hrabrih ratnika, Dnevnik, april, 1987.
- Dragoljub Trnčić, Sremski front, Novi Sad, 1987. (187-190)
- D. Martinović, Konačno trajno obeležje, Večernje novosti, 8. 9. 1987.
- Arhitektura u Vojvodini od 1985-1989, katalog izložbe, Sremska Mitrovica, jun 1989.
- Marija Gaicki, Homus Panonicus, Nezavisni 184, Novi Sad, 9. 8. 1996. /intervju/

sastavio: Vladimir Mitrović

APX. KROSTONOSIĆ

SUMMARE

Miroslav Krstonošić was born in Novi Sad, 1932. He matriculated from the Men's Grammar School (last generation) in his hometown and graduated from the Faculty of Architecture in Ljubljana, class of professor Edo Mihevc, department of interior and industrial architecture, in 1955. Following the undergraduate studies, Krstonošić had a scholarship and worked in the studio of professor Dr. Hans Rajhcv, and subsequently, with an OECD grant (through the Yugoslav Chamber of Commerce) specialized in interior design of hotel and catering, tourist and trade facilities in several European countries and the USA. Until he set up his own design studio in 1960, Krstonošić worked as an architect for Gospodarsko rastavišće in Ljubljana, planning office „Neimar“ in Novi Sad and Provincial Administration of Vojvodina. From 1972 to 1988, he was an architect and director of a design and architecture enterprize „Plan“ in Novi Sad. Since 1990, he has run his own office „Plan“ in Prague.

For a number of years he taught as a part time teacher at Secondary Technical, Advanced Technical and Applied Arts „Bogdan Šuput“ schools in Novi Sad. He made plans for public buildings, hotels, theaters, halls, standard supermarkets and gas stations, collective and individual residences, interiors, adaptations, reconstructions, monuments and monumental complexes, and worked as theater scenographer, costume designer and industrial designer. In addition to his work as architect and designer, Krstonošić wrote essays and reviews for daily newspapers and trade magazines („Dnevnik“, „Večernje novosti“, „Borba“, „Arhitektura Urbanizam“). He was an editor for Vojvodina in the Belgrade magazine „Arhitektura Urbanizam“ and member of UPIDIV from 1960. Holder of several recognitions and awards for architecture. Served two offices as secretary of DANS, one as chairman of UPIDIV Council and was a member of the Commission for Scientific Development of the APV. Lives and works in Novi Sad.

Krstonošić belongs to the first generation of native post-war architects born in Novi Sad (Andrija Sečujski, Andrija Šrek, Tanja and Miloš Savić, Blagoje Reba, Dušan Krstić) who devoted a major part of their creative work to Novi Sad and Vojvodina. During the thirty years of his work, Krstonošić's architectural opus contributed to a change in the public perception of architecture and the environment. Some of the executed projects are: the Novi Sad Fair complex (1960–1964), the Law Courts (1961), „Interservis“ (1968) and hotel „Park II“ (1980) – all in Novi Sad, and the National theater in Skoplje (1963), hotel of the Novi Sad University at Petrovac (1965) and hotel „Omorika“ on Tara (1975/77). Among his numerous interiors, those of the Matica Srpska Antique Shop (1966) and department store „Ugled“ (1972) in Novi Sad deserve particular attention. Several of his interesting projects that have not been executed are „Puppet Theater“ (1968), administration building and monument „Heroj Pinki“ (1969) and the Serbian Orthodox church Sv. Jovan (1971) – all in Novi Sad, a rotating hotel at Budva (1964), auto camp on the Bosut river „Honus Panonicus“ (1968), hotel complex at Palić (1982) near Subotica and an international yacht marina at Petrovaradin (1994).

Translated by Gordana Perc

ZAHVALJUJEMO NA POMOĆI

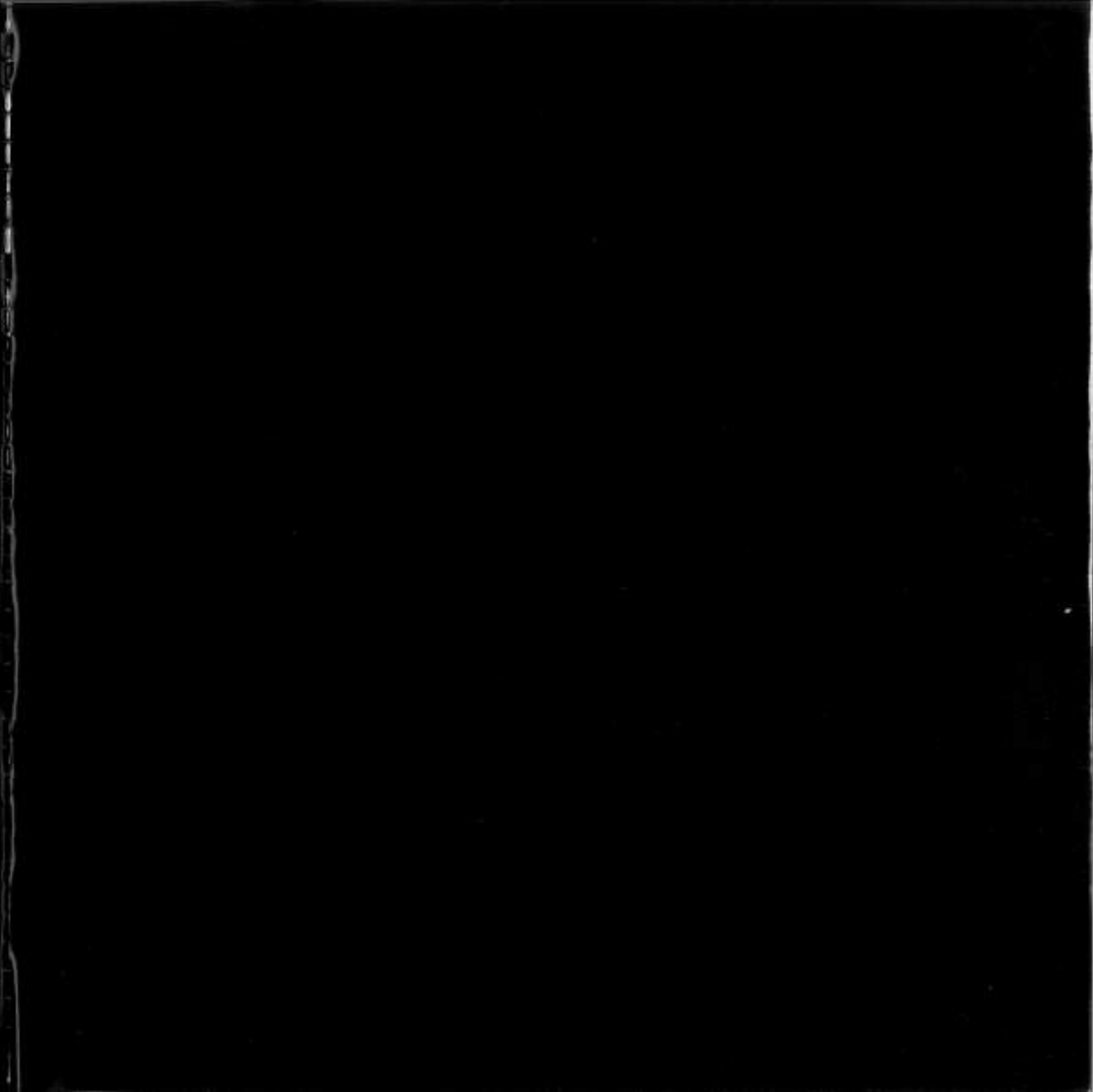
MODELAR, NOVI SAD

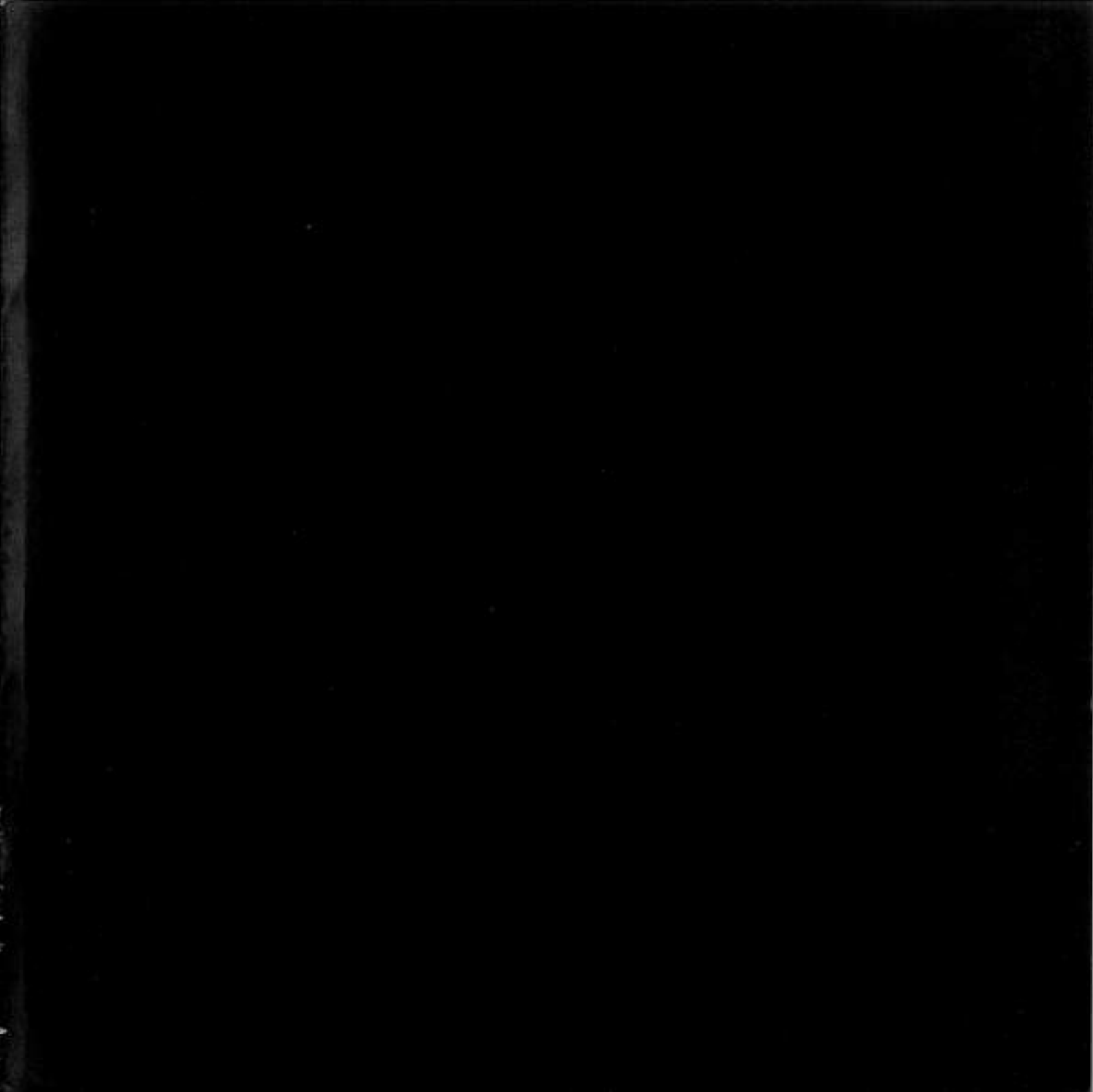
STIL, NOVI SAD

MIKRONOVA, NOVI SAD

D.D. ZAVOD ZA PUTEVE, MOSTOVE I SAOBRAĆAJ VOJVODINE, NOVI SAD

PLAN, NOVI SAD

POKROVITELJ TABAKOVIĆEVE NAGRADE

VOJVODINA

PRO ING